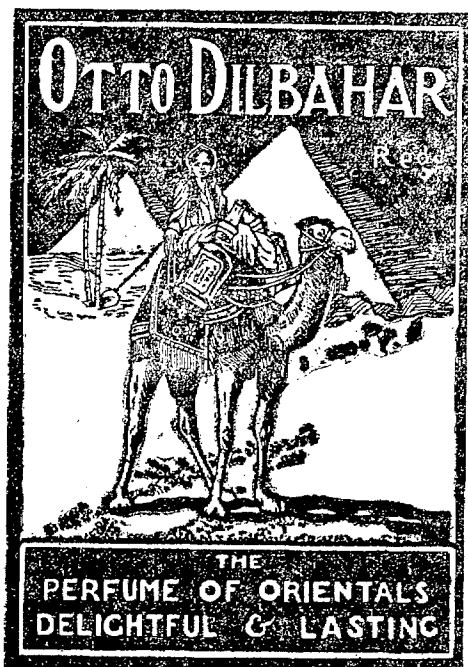

308985

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 4. } చెన్నపట్టణము 1917 సం॥ అక్టోబరునెల 19 వ తేది శుక్రవారము } No. 167
చంపుటము. ౪. } పింగళనామ సంవత్సర ఆశ్వయుజమాస శుద్ధతృతీయ 3. } సంచిక ౧౬౭

మిక్కిలి మనోహరముగు సువాసన 126
(8జుస్తరు కాబడినది.) ఆటో దిల్ బహార్. (8జుస్తరు కాబడినది.)
ఇప్పటికాలపు రుచి కనువగునది, సాటిలేని సునోజ్జ్వలమగు సువాసనగలది.
ఆల్కాహోలుగాని, సారాయముగాని, చేర్చబడకయే సిద్ధము చేయబడిన శేవల పుష్పసారము.
శీతువాతై కొన్ని దిందువులు చిరుకరించినచో, మనోగ్యమగు సువాసన నిచ్చులవరించును.
ఈ క్రింది పరిమాణముల సీసాలలో నుండును.
చిన్నపైజు (అరద్రాం) సీసా 1-కి రు 0-8-0
మధ్యరకము పైజు 1-ద్రాం " " 0-12-0
పేరొకపైజు 2 " " " 1-4-0
పెద్దపైజు 4 " లేక 1/2 డ్రాస్ " " 2-0-0
వి. పి. ఖర్చులు రు 0-4-0 ప్రత్యేకము.
పల్లెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిపాపులోను దొరకును. దీనికి అనేకమగు నకలు సెంట్రు కలవు. కావున, తాము కొనునపుడు సీసాపైన ను, కాన్డైనను ఆటోదిల్ బహార్ అను పేరును పరిశీలింపుడు. ఈ ఆటో దిల్ బహార్ యొక్క సలక్షణములను పరిశీలనచేయ గోరువా రీ దిగువవారికి వ్రాసినచో అతాకిమ్మకుగల సువాసనకాన్డ ఉచితముగ పంపుదురు.
సోల్ వజంట్లు ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండు కెమికల్ కో; నెం. 156, జమ్మూనుసీదు బొంబాయి.

అమృతాంజనము
అన్ని నొప్పులకు వరమగునొత్తము
చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి నెల 0-8-0.
తలనొప్పుల మూర్పును.
పార్శ్వపు నొప్పుల కొర
దొలును. పాముపు
బోట్ల నొప్పులను.
సువాసనగలిగి యుండును.
ప్రతియుంలునుండదదిగది.
మనమూలికలచే హిందూదేశముందు
తయారుచేయబడు పరిచితుండు.
దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నాడు.
అమృతాంజనం డిప్లో. } 109, ఫ్రెరిక్స్ట్రు, బొంబాయి,
} 6, కంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రోద్యమము
మొదటి యై దాంద్రమహాజనసభలయందలి
సన్ధాన సంఘాధ్యక్షుల, సభాధ్యక్షుల యువన్యాసములు,
వారి చిత్రపటములు, సభా తీర్మానములు గలవు.
నెల రూ. 1-8-0. పోస్టేజి వేటు.
ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము,
7, తంబుకెట్టి వీధి, జార్జిటౌన్, మద్రాస్.

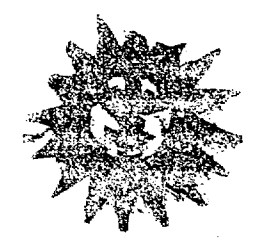
శుక్లనష్టమునకు దివ్యోషధము
శుక్లనష్టవ్యాధిగ్రస్తులగు విద్యార్థులకు
అమోఘముగ పనిచేయును. నెల రు. 1.
కె. ఎల్. ఎఫ్. సింహా బ్రదర్స్
(915) నేటిపు డాక్టరు, రాజమహేంద్రవరము.
కారదాంబ: ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.
సంఘమురాచారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు వాడబడినది.
ఆందరు జదివితీరవలయును. నెల 0-4-0 పోస్టేజి వేటు.
ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7 తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు.
NEW INDIA SWADESI STORES,
903 MADRAS
మ్యూ ఇండియా స్వదేశీ స్టోర్సు మద్రాసు.
మానదగ్గ అన్ని విధములైన స్వదేశీసామానులు
బహుభరతకంటే చౌకగా దొగవను. దయచేసి ఒక
సారి అద్దమిచ్చి చూడ కోరెదము.

మంచినయము! వేనవేలు ఖర్చుపడినది!! వెనుక దొరకవు!!
2 సంవలు కొనువారికి అత్రలాచ్ఛాటమున కోర్చని
కోడంద్రప్రలాపము అను గ్రంథముకట్టి ఇనాము.
మేలైన జపాక్ష పట్టువంచలు.
అనేకసంచలు ఖర్చుపడినందున
ప్రస్తుతము ధరలు తగ్గించియున్నాము.
వాచకులారా! కృంగారమున్న
వాగరికతయన్న గల మేలైన అనల్
పట్టువంచలు పండుగదినముల అగంధ
ముకొరకు శెప్పించి విక్రయించుచు
న్నాము. ఇందులో ఎరుపు, పచ్చ, ఆకుపచ్చ, రోహ, మేఘ వర్షం,
ఇత్యాది రంగులు గలవి. క్లాసునియ మైనవి, త్వరపడుదు.
5 క్లాసునిదివిన్ని బిక్కిమూన వెడల్పుగల పట్టువంచ 1-కి 2-0-0
జపాక్షచుట్టులారు చౌకము 2 మూలలు ... 1-6-0
8 చౌకములు తెప్పించుకొవిన పాన్ లెన్ శేనా ఇనాము.
అన్నిటికి పోస్టేజి ప్రత్యేకము.
(536) చిరునామ:- రాజలక్ష్మీ కంపెనీ,
8, కంబుకెట్టి మొదలి వీధి, తిరువల్లిక్కేడి, మద్రాసు.

అత్యుత్తమైన జోస్యము
మీ జనకాలమును తేదీనిగాని లేక మీ వయస్సును
నక్షత్రమునుగాని లేక మీరు జాబును వాగ్మయవేళను గాని
తెలియజేయుదు. మీ జీవితఫలములు సంపూర్ణముగ ఒక సం
వత్సరమునకు తెలుపబడును. ఇందులకుగాను మీ రొకరూపా
యిన మారు పంపవలెను. మా జోస్యముయొక్క శ్రేయ్యతను
గూర్చి కుంభకోణములో వైఖోర్తుకీలుగనున్న టి. కే. కెవ
రానుయ్యరు బి. పి. బి. ఎల్. గారిట్లు వాగ్మయియున్నారు:-
మీరు చెప్పిన భవిష్యత్తు అత్యుత్తమముగ ఈ సంవత్స
రమునకు ఇనుమంలయు వివిధములేకుండగ నిజమైన దృష్టాం
తము నిచ్చినది.
దీ కలింగ అస్సోలాజికలు బ్యూరో
902 చోడవరము, విశాఖపట్టణముజిల్లా.
ప్రాణము గల బొమ్మలు
బయస్కాపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసు దీపములు -
బొమ్మల కాన్డలు - గాగడి పుస్తకములు విక్రయించెదము.
క్యాటలాగు కావలెనా? (592)
బి. ఈశ్వరప్ప అందు సచ్చు, విశాఖపట్టణము.

కుంకుమ పువ్వు
స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమ పువ్వు
మావిద్వదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపుడు. కరస్పాకెట్టు మొదలగునవి
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:-
ఎస్. నారాయణ అండు కంపెనీ,
(53) 21, హమ్మం వీధి, బొంబాయి.

భారతజాతీయ సమస్య.

—(a)—

111

ఏకజాతి.

జాతీయతా గాఢమున కనేక లక్షణములు దేశమున నుండవలయుననియు, అందు ముఖ్యముగ నేకజాతీయ, ఏకమతమును, ఏకభాషయు, ఏకసాగరమును అత్యవసరమనియు, ఈ లక్షణములు భారతదేశమున గానరాకుండుటచే నది జాతీయత నందజాలదనియు నన ప్రతిపాదించుచున్నవలన నిరుత్సాహపరులను కల్పించుచున్నాడు. ఈ లక్షణములను మనము నేర్చుకొని చర్చించవలయును. మనదేశమున ననేకమతములలో విభేదము లున్నను, వానిని గోరితలం కొందఱులుగ జేసి కొందఱు మాత్రమే భూమి దేశమున ననన్యోన్యమైన మతములు ఉండుటచే నిచ్చుటచే నేకమతము నెంపొందుట అసంభవమని వాదించుచున్నార. కాని, యిట్టి విభేదములు మానవుల కందరికిని స్వాభావికమే. యనియు, నాగరికసంపత్తులుని పేరుగాంచి, మిగుల నొన్నత్యధితియందున్న దేశములలో కూడ నిట్టి విభేదము లున్నవనియు, కావున నిది దేశభిన్నత్వికి మార్గనిరోధకములు గానజాలవనియు ప్రపంచవర్తి సాతత్యం కల్గెనను నది నిమే! మరియు, ఏకజాతి మూలమున దేశభిన్నత్వి ను సాధ్యమగునని చెప్పవచ్చును గాని, యిది తలచిన నది దుస్సాధ్యమని చెప్పవలెను. అంట్లయులు, అమెరికాదేశములను ఏకజాతికేంద్రియే భాష, యేకమతము యేకసాగరముగ గలిగియున్నను వారెవరుగని ఆశయములతోమాత్రము వికమత్యము గానరాకున్నది.

ఈవిషయముగూర్చి బ్రిటన్, ఇటలీ, కనడా, జర్మనీ దేశములు మనవిష్కట్టున నత్యంతసహకారములుగానున్నవి. బ్రిటన్ దేశమున ననేకజాతులవారు ప్రవేశించిరి. ఆదిమజాతివారగు నాదేశవాసులకు బ్రిటన్లనిపేరు. వీరు రోమనులచే జయింపబడి, చాలకాలము వారిచేపాలితులైరి. పిమ్మట సాక్షులు, డేనులు, నార్మనులు కాలక్రమమున దేశమునై దాడివెడలి, అందు నివసించి, దేశపాలనముగానించిన. వీరందఱును కలసి యొకజాతిగ నేర్పడిరి. ఫ్రెంచిహ్యుజీనోలు, జర్మనులు, యూదులు, డచ్చివారు, మున్నగుజాతులు కొన్ని కారణాంతరములచే ఆదేశమునకు వచ్చి, దేశీయులతో కలసిపోయిరి. వీరందఱును పూర్వము కొన్ని కథాబృజులవరకు వికమత్యము నెరుగక, అన్యోన్యమైన మత్యములతో, పరస్పరయుద్ధముల జేయుచు, శత్రుభావముల వృద్ధి గావించుకొనుచుండిరి. సాక్షులూండునకును, ఇంగ్లాండునకును ఎప్పుడును ఘోరసంగ్రామములు జరుగుచునే యుండెడివి. మాడువందల వత్సరములకు పూర్వము మాత్రమే యొకరాజుపాలనముక్రింద నీరెండు దేశముల సమ్మేళనము సంభవమై, వికమత్యము చేకూరినది. ఇంగ్లాండుదేశ మింకను ఇందు జేరలేదు. ప్రస్తుత యుద్ధానంతరమున ఆ దేశము కూడ వీనితోజేరి, సంఘభావమును పెంపొందింపగలదని నమ్ముచున్నాము. నుమారు 400 లక్షల జనసంఖ్యగల దేశముననే యిట్టి భేదము లున్నప్పుడు ముప్పదికొట్ల జనసంఖ్యగల మహాదేశమున ప్రజలలో నన్యోన్యత్యావస్థలు ఉండుటకలెంతగాదు.

ఇక ఇటలీదేశపు స్థితిగతుల నిందుక విమర్శింతము. ఈదేశపు పూర్వనామత్రమును దెలిసినవా రెల్లరును దాని భావిస్థితి అంధకారనిమగ్నమై యున్నదని అభిప్రాయపడుచుండెడివారు. చాలకాలముక్రిందట ఈ దేశమున నైకమత్యము లేక, అకాంతి ప్రబలమై యుండెడిది. అచ్చటి నగరములలో ననేకములు స్వతంత్రపాలనము ననుభవింపుచుండెడివి. దేశములో కొంతభాగము పోపు అధికారముక్రిందను, కొంత భాగము చక్రవర్తి లోబడి యుండును నుండెను. పోపునకును, చక్రవర్తికిని జరిగిన యుద్ధములవలన దేశమున నైకమత్యము చెడి, దేశమున కన్యాయ వాటిల్లినది. ఆధునిక కాలమునగూడ దేశము పరరాజుల యధీనమునుండి, ఆస్ట్రియను, స్పెయిను, ఫ్రెంచిదేశపు రాజులచే పరిపాలింపబడుచుండెడిది. ఆదేశీయులకు అందుమూలమున స్వపరిపాలనము గావించుకొనుట కవకాశము లేకపోయినది. కాని, గడచిన శతాబ్దానంతరముననే కావున, గారిబాట్టి అను దేశభక్తుల ప్రయత్నములతో ఇటాలియను జాతీయత యేర్పడి దేశ స్వాతంత్ర్యము కరతలామలక మైనది. ఇప్పు డీదేశము స్వాతంత్ర్యము ననుభవించుచు వర్ధిల్లుచున్నది.

కనడా దేశచరిత్రముగూర్చి యిందుక ముచ్చటింతము. ఈదేశమునందలి ఉత్తరభాగమున బ్రిటన్ దేశీయులచే నాక్రమింపబడినది. దక్షిణభాగము ఫ్రెంచిజాతీయారచే నాక్రమింపబడి, పూర్వపు ఫ్రెంచివారి ఆచారములనే అవలంబింపుచున్నది. ఈరెండు భాగములకును భాష, మతము, జాతి, నాగరికము మున్నగు విషయము లన్నిటిలోను భేదములు గాఢముగ నున్నను, డచ్చులు ప్రభువు ప్రయత్నములవలన నివి రెండును సమ్మేళనమై, వికమత్యముగ గలిగి, వృద్ధిజెందుచున్నది.

అమెరికను వలస ప్రదేశములలోని జాతుల సంఖ్యకు మితము లేదు. అంట్లయులు, జర్మనులు, ఇటాలియనులు, యూదులు, స్పెయిన్ దేశీయులు మున్నగు వారందఱును అందు గానవచ్చుచున్నారు. వీనిని గూర్చి యొక చరిత్రకారు డిల్లు వ్రాయుచున్నాడు. “ఉత్తర అమెరికాలో నున్న వలస భాగములలోని విభేదములు జలాగ్నులకు గల వ్యత్యాసము కంటె నెక్కుడుగ నుండును. వీరికి పరస్పర ప్రతిపాదనయులు కలవు. ప్రతి వలస ప్రదేశపు సరిహద్దుల నిర్ణయమునకై అనేక వ్యాజ్యములు నూడ వచ్చుచుండును. వేయేల, గుణములయందును, మతమునందును, నడవడులయందును, ఆశయములయందును వీరికి గల అన్యోన్యవిభేదములను జూచినయెడల, త్వరలోనే అంతఃకలహములు సంభవించు నని నాకు తోచుచుండును.” ఇట్టి దేశ విషయము మిగుల వృద్ధిగాంచి, నాగరికప్రపంచమున ప్రముఖత నందియున్నది.

ఇక జర్మను దేశచరిత్రము గూర్చి కొంచెము తెలిసికొందము. పూర్వమిదేశ సుసంఖ్యాకములగు చిన్న చిన్న స్వతంత్రభాగములుగ విభజింపబడి యుండెను. మతభేదముల వలన దేశమున కలహములు సంప్రాప్తమై, అకాంతి ప్రబలమైనది. 1871 వ సంవత్సరమున ఫ్రెంచిదేశముతో యుద్ధము ముగిసిన పిమ్మట, జర్మను సామ్రాజ్యము చిరకాల ముండునాయని సందియము పొడమినది. వీరిమత, సాంఘిక, గుణ, ఆచార విషయములలో పరస్పర భేదములు గలవు. కాని, దేశము నందలి కవిపుంగవులు దేశభక్తిని వ్యాపింపజేయుచు, దేశాన్నత్యమును కీర్తింపుచు, జాతీయజీవనమును పెంపొందించిరి. పిమ్మట రాజనీతిపురంధరు డగు బిస్మార్క్ యొక్క నిరంతరకృషి వలన దేశము జాతీయాత్మోపలబ్ధి గాంచి, వికమత్యము గలిగియున్నది.

ఇందుచే, దేశచరిత్రముల పరిచయమెడల ఏకజాతీయ దేశములన్నియు అభివృద్ధిగాంచి మహాన్నతస్థానముల నాక్రమించినవనియు, కావున దేశభిన్నత్వి కీ లక్షణములేమి నిరోధకముగ గల్గింపజాలదనియు మనకు తెలియుచున్నది.

ఇక మన భారతదేశపరిస్థితుల నవలోకింతము. హిందూ దేశమున ననేకజాతులు గలవనియు, ఇవి పరస్పర విభేదముల వలన విరుద్ధాశయముల గలిగియుండుననియు, అందుమూలమున దేశమున నైకమత్యము ప్రబలజాలదనియు కొందరు చెప్పదురు. కాని మైన బేస్కెనబడిన దేశచరిత్రల జదివినయెడల నీభేదములు దేశానగ్గకరములుగ పరిణమింపజాలవనియు, ఈ విభేదములలో నైకమత్యము గాంచి జాతీయ నిర్మాణమునకు గడంగుట దేశభక్తుల ముఖ్యకర్తవ్యమనియు మే మిదివరకే వ్రాసియుంటిమి. ప్రస్తుతము మనదేశమున మూడుసమస్యలను పరిష్కరింపవలసియున్న దని కొందరు చెప్పుచున్నారు. (1) హిందూమహమ్మదీయ సమస్య; (2) హిందూక్రైస్తవ సమస్య; (3) బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర సమస్య; వీనిని గూర్చి యిందుక చర్చింతము.

హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య యిప్పుడు సంపూర్ణముగ పరిష్కారమైనదని చెప్పవచ్చును. మహమ్మదీయ లీదేశమున ననేక శతాబ్దములనుండి నివసింపుచు, దీనినే తమమాతృదేశముగ భావింపుచు, దానిఅభివృద్ధికై పాటుపడుచుండిరి. వీరికిని, హిందువులకును మత సాంఘికవిషయములలో అభిప్రాయభేదములు రూపు మాయకున్నను, వీరి రువురికిని రాజకీయ శయ మొక్కటిగ నేయుండుట సంతోషదాయకము; దేశపు రోవృద్ధి నూచకము. మహమ్మదీయులు పూర్వకాలమునుండియు నిట నివాస మేర్పరచుకొని, యొక గొప్పసామ్రాజ్యమును స్థాపించి, యీదేశముననుండియే దానిని పాలించుచుండిరి. వీరిదేశమున నేయుండి, ధనము నిచ్చుటనే వ్యయపరచుటచే, దేశములోని ధన వితరదేశములకు బోవుటయు, తమ్యమున దేశము దారిద్ర్యము ననుభవించుటయు సంభవించలేదు. మరియు, మహ్మదీయ, మొగలు చక్రవర్తులు తమ నాగరమును, తమ శిల్ప

కళానైపుణ్యమును ఈ దేశమున వ్యాపింపజేసి, భారతదేశపు కీర్తిని పెంపొందించినది. మొగలు చక్రవర్తులు హిందూరాజులతో సంబంధ బాంధవ్యముల గలిగియుండి, వారి పాలికల తాము వివాహమాడుచుండిరి. మజహీను, ఆకబ్బరు, ఔరంగజేబు, మున్నగు చక్రవర్తులమాతలు హిందూస్త్రీలే! మహమ్మదీయులు మొట్టమొదట నీ దేశమున నడుగిడినతోడనే హిందువుల ననేక బాముల నెట్టినమాట నిజము. కాని ఇందులకు కారణమేమి? మహమ్మదీయులు సుతానేశవరలై, తమ సుతవ్యాప్తి కనేక విధముల ప్రయత్నముల గావించి, హైందవులను నయమున, భయమున తమ మతము నవలంబింపజేర్చుకొనవచ్చినది. పూర్వ కాలమున గోమహిళా కాన్యైస్సలైన కాలమువరకును క్రైస్తవులను నిర్బంధించి అనేకబాముల సాల్వేయుటకు గతంచేమి? మతమే. కావున నిది సుతవిషయక సమస్యగాని, జాతి విషయకము గాదు. కాని కాలక్రమమున మహమ్మదీయులు, హైందవుల నాగరికమును, స్వభావమును గుర్రెరింగిన పిమ్మట వారు వీరితో సోదరభావమున మెలంగుట తలపించినది. వారి పాలనమున ఉన్నతోద్యోగములను హైందవులే పడయుచుండిరి. బ్రిటిషువారిపాలనమున వీరి వికమత్యము మిగుల వృద్ధి పొందినది. వీరు జాతీయాశయములకై సోదరభావములతో కృషి గలుపుచున్నారు. జాతీయసభవారును, మస్లిము సమితి వారును కలసి కొన్ని రాజకీయసంస్కరణముల నేకగ్రీవముగ నంగీకరించి రను విషయము గ్రహించినవారెల్లరును వీరికి భేదభావములు రూపుమాపినవనియు, వికమత్యము, సామ్రాజ్యత్వము ప్రబల మగుచున్నవనియు గ్రహింపగలరు. హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును, ఏకాశయములను, ఏకవిధమగు కష్టములును గలవు. వీరిరువురును భావతదేశోద్ధరణమునకై బద్ధకంకణులై, దేశాభ్యుదయమునకు స్వాభత్యాగముతో శక్తివంచనలేక పాటుపడుచున్నారు.

హిందూక్రైస్తవ సమస్య కొంతకాలము క్రిందట కఠినతమముగ నుండు నని పరిగణింపబడుచుండెడిది. కాని యిప్పుడు వారు జాతీయాశయముల గలిగియుండి, దేశభిన్నత్వి తోడ్పడుచుండుట సంతోషదాయకము. ఈకాలమున వారిలో ననేకులు మతభేదమున్నంతమాత్రమున విదేశీయులమని తలకొరదనియు, భారతదేశము తమమాతృభూమి యనియు గ్రహించి, దేశాభ్యుదయమునకై పాటుపడుచున్నారు. వీరిటివల జాతీయసభవారును, మస్లిముసమితివారును ఆమోదించినరాజకీయ సంస్కరణములకు తమసమ్యుతిని డెబువుచు, తమకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమును వాంఛింపుచుండిరి. కావున వారికిని హిందువులకును వికమత్యము చేకూరినదని చెప్పవచ్చును.

ఇక బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర సమస్యగూర్చి విచారించుము. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరు లిరువురును హిందూ సంతతికి జేరినవారు. హిందువులలో సాంఘిక సౌకర్యాగ్గ మెట్టి భేదములున్నను, రాజకీయవిషయమున నెల్లరును సమానులే! మన రాజధానియందు కొందరు భారతదేశమునకు స్వపరిపాలన మొసంగబడిన బ్రాహ్మణ పాలనము ప్రబలమగుననియు, అందుచే బహుళసంఖ్యాకులగు బ్రాహ్మణేతరుల ఆశయములకు భంగము కలుగును కావున వారిపక్షమున మాకు ప్రస్తుతము స్వపరిపాలనము కలదనియు నుడువుచున్నారు. కాని, బ్రాహ్మణేతరుల కీ బోధనములు కర్ణకకోరములుగ నుండుటచే, వారిలోని బహుళ సంఖ్యాకులుచేరి, జాతీయసభ మస్లిము సమితి వారంగీకరించిన రాజకీయసంస్కరణములను తామామోదింపుచున్నా మనియు, కాని మాకు ప్రత్యేకసాంఘిక ప్రాతినిధ్యము మాత్రము కావలయుననియు నుడువుచున్నారు. బ్రాహ్మణులందఱును వీరికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మొసంగుట కేకగ్రీవముగ నంగీకరించిరి. అందుమూలమున వీరు జాతీయాశయములకు అనుకూలురనియు, స్వపరిపాలనమును వాంఛింపుచున్నారనియు, యీసమస్య పరిష్కారము నందినదనియు చెప్పవచ్చును.

ఈవిధముగ దేశమున నెల్లడల యేకాశయములును, యేకవిధమగు భావములును జనుల మానసముల నావరించుచుండ, అందఱును స్వపరిపాలనాశయభక్తిమిగుల నుత్సాహపూరితులై కృషిగల్గుచుండ, జాతిమతభేదముల మరచి సోదరభావములతో మాతృదేశసేవజేయుచుండ, దేశమున విభేదము లున్నవనియు, అందుచే భారతీయులు స్వపరిపాలనమున కన్వలనియు నెవరైన చెప్పనాహునింప గలరా? వ్యక్తి అభిప్రాయస్వాతంత్ర్యము గల యీదినములలో అభిప్రాయభేదములు, మతభేదములు, జాతిభేదములు నుండుట వింత గాదు. కాని ఇట్టి విభేదములు జాతీయాభివృద్ధికి నిరోధకములుగాక, సాగరమునగలియు వివిధ నదుల భాతి జాతీయ మహాసముద్రమున నైకమై జాతీయాన్నత్యమునకు తోడ్పడుచున్నది.

పంచములు-పంచమ మహాసభ

(0)

I

నిమ్మజాతులను పేరుపెట్టి అంటరానివారుగా బహిష్కరించి 6 కోట్ల ప్రజల స్వాతంత్ర్యమును నిర్మూలించేయుట హిందూదేశ ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక బలమునకు గొప్ప విపాదమై యున్నది. ఇది ముఖ్యముగా హిందూసంఘమునకు చెప్పు నలవి కాని తీరిని అనగ్గకమై యున్నది. హిందూసంఘముయొక్క భుజబలము త్వరితగతినీ అంతరించుచున్నది. హిందువులు ఈ ప్రాముఖ్యమును గమనించక పోవుటచే మహమ్మదీయులు అనేకకోట్లనుండిని తమతో చేర్చుకొని ఆసేతు హిమాచల పర్వతము నుండు హిందూజాతిని అణచి పెట్టఁ లిరిరి. ఈలోపములను మనవారు కొంతమంది గ్రహించియు శరీరమునందు తీవ్రత సాంఘిక బెడదరింపులకు వెరచి, యిందును గురించి యేమియు చేయజాలకయున్నారు. నూతన్ దృష్టితో పరిశీలించిన యిప్పుడు పనిచేయు యీ ఉద్ధారణ సమాజములపని యంతమాత్రము తృప్తికరముగా లేకపోవుటయే గాక గవ్యస్థానమునకు వెడత్రోవను త్రొక్కుచున్నది.

నిమ్మజాతుల సుధర్మించుటకు విద్యయే ముఖ్యసాధనమని చెప్పవారితో నేను ఏకీభవించను. లేక చేతిపనులే ముఖ్యధారమని చెప్పటమను వీలులేదు. ఈ 6 కోట్ల మంది నిమ్మజాతులలో అందరూ కాకపోయినను కొందర నైనను విద్యావంతులుగా జేయుటకు ప్రపంచమునంతట ధనగర్వముచే ధిక్కరించుచున్న ఆమెికావంటి స్వతంత్రరాజ్యము యీ పనిని గుత్తకు పుచ్చుకొన్న మనదేశసమస్యలనుబట్టి కేకముకాదని నచ్చజెప్పుచున్నాను. ఇకమనకు లేలికయా? గురివింద గింజకు క్రిందిభాగమున నలుపు ఎన్నిమార్లు కడిగినను యెట్లు పోవదో అట్లే పంచములను మీరు ఎంత విద్యావంతులనుగా చేసినను వారి నెందరిని కృత్రిమద్యలయందు ప్రవీణులను చేసినను అంటరాని వారను. ఆ బహిష్కార భవజమును ప్రజలు పంచరు. ఇందుకు తాగ్గణము బంగారాదేశములోని నామశూద్రులను పంచములు 1911 సంవత్సరమున అచ్చటి ఛోటా గవర్నరుగారికి ఇచ్చిన మహాజరులోని అంశములే నిదర్శనములు. అంగు వారిట్లు వ్రాసికొనిరి. "మూలవిద్యావంతులు ధనవంతులు న్యాయవాదులు గొప్పవైద్యులు భూస్వాములు గలరు. అగ్రజాతులని పిలువబడు వారి ఆచారములను మారును యెట్టి భేదమును లేదు. వారి దేవుండు, దేవతలు మదియు ఒక్కటే. నాగరికత యందు వారికి మేము తీసిపోము. అయినను ఉత్సాహము పండుగలు సమ్మేళనములు మొదలగు వానియందు మా కెట్టి బోధకమును ఇచ్చరు. మా స్వగృహే వారికి పాతకము. మా బారిష్టరులలో ఇద్దరు కలకత్తా వచ్చినప్పుడు హిందూ హోటల్సులో వారిని రానియ్యలేదు. గాన యంతినుండి నుమ్ముచు నామశూద్ర బ్రాహ్మణులని జనాభాలో నమోదుచేయ వేడెదము" అనిరి. మాకును మీ రెంత చదువు చెప్పించినను ఈ గతికి భిన్నము ఉండదు. అనగా చదువు అనలే పనికిరాదని నే చెప్పను. క్రైస్తవ పాదరీ దొరలు మాగ్రామములకు వచ్చి వారి మతమును మారు బోధించుచు మారు పాఠశాలలను స్థాపించి ప్రత్యేకము చదువు చెప్పుచు మాబిడ్డలకు అన్ననస్త్రములిచ్చి బోధింతులలో ప్రథమ లెగతి మొదలు బి. ఎ. వరకు చదువుచెప్పుచు మాశ్రీలకు నాగరికత నేర్పి విద్య చెప్పించి వారిని ఉన్నతదశకు తీసికొని వచ్చుచు మాతో కలసి మెలసి తిరిగి భేదమును పాటించక సమయము వచ్చినప్పుడు మాతో భుజించుచున్నచు, ఆసతము లో కలియుట మాలో నెవరికిని మనఃపూర్వకముగా ఇష్టములేదు. ఒకవేళ ఇదిగలకు ఎవరైనను కలసిన అగ్రవర్ణములు వెట్టుబాధలను సహించలేక గాని యేనుప్రభువు చేసి కుడి పార్శ్వము నందు తనతో కూర్చుండలేట్టి కొనినను నమ్మకముచేత కాదు. తమవతము తమకు తెలిసినది గనుక నాక్రైస్తవమతము తమకు తెలియుటకు? క్రైస్తవులు ఇన్ని పాకర్యములు కలగజేయుచున్నను, ఆ మతమున కలియుట ఇష్టములేక నేటివరకును అగ్రజాలవలన వెట్టిబాధలు పడుచున్నను సహించి ఊరుకొనుచున్నాము. పాదరీలువచ్చి పీడించుచున్న నేటివరకును ఒక్కరు కలువని గ్రామాదులకుటుంబములు అనేకములు కలవు. ఎందువలన? హిందూ మతమున వారి కుండు పరిపూర్ణవిశ్వాసముచేత. హిందూ ధర్మమునందు మాకుండు అజేయమగు పట్టుదల చేత. పూజనీయులగు శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణ సత్య హరిశ్చంద్ర మొదలగు మహనీయులయందు

కు పవిత్రమైన పూజ్యభావమున. సీత సావిత్రి ఆరుంధతి మొదలగు ఆర్యమాతలు మీకువలెనే మాకును వందనీయురాండ్రగుటవలన శ్రీమద్రామాయణము, భారతము, భాగవతము మొదలగు ఉద్బోధనలయందు మాకు పరిపూర్ణ విశ్వాసము ఉండుటను బట్టి, మేమందరమును హిందువులనియే అనుగర్వము చేతి. నేదాగ్రంథములను రచించినవహుభులు దేశమునందు గొప్పమతప్రచారములుసల్పి భక్తిరసమును వెల్లువలుగా జేసిన భక్తులు మాలోకూడ నుండుటవలన ఈసంగతు లన్నియు రేపు బెజవాడలో పంచమమహాసభ జరుపవలెవు మహాశయులు గమనింతురు గాక యని నాపార్శ్వన.

ఒక పంచమును

II

నీచులని, అంటరానివారని, హేయముగ చూడబడు పంచములు ఇట్టి దుస్థితిచాలగుటకు బ్రాహ్మణులను, బ్రాహ్మణేశ్వరులను, ఇంగుసమానముగా బ్రాధ్యులై యున్నారు. పూర్వము వినికెవరు కారకులో చునకక్కలేదు. శాస్త్రములు పఠోధించిన యెడల పదచందాలులు కూడను మహాభక్తులై జ్ఞానై మహాబుధులై, కలజనులచేతను పూజింపబడి బ్రాహ్మణులకు కూడను మించిరిని కనబడుచున్నది. ప్రస్తుతకాలమున పంచము లిట్లు బహిష్కరింపబడి హేయముగా చూడబడుటకు బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేశ్వరుల మోక్షమే కారణము. బ్రాహ్మణులు మమ్ములను సరిగాచూడక శాస్త్రములుచెప్పక హినుగానందిరిని బ్రాహ్మణేశ్వరులు చెప్పుచు తమ దగ్గర సోదరులగు పంచములకు తమ రేమి చేయుచున్నారు?

ఒక బ్రాహ్మణునకును మాలవాకిని ఉన్నంతవ్యత్యాసము ఒకశూద్రునకును మాలవాకిని లేదని దృఢాంతపూర్వకముగా చెప్పవచ్చును. శూద్రులు మాంసాహారులు, మేమును అట్టివారమే. ఆచారము నిష్ట సంభాషణాదులలో వారు మాకుతీసిపోరు.

పాలములకు వెంటతోలుట, దున్నుట, ఊడ్చుట, కోయుట, మొదలగు పనులను స్వయముగాను లేక కూలికిగాని చేతురు. మేమును అట్లే చేయుచున్నాము. ఇక వారికిని మాకును ఒకభేదము మాత్రము కలదు. ఈ సంఘములో ప్రతి కూలినినియియు దినమునకు రు 0-8-0 మొదలు 1-4-0 సంపాదించుచుండ మేము మాత్రము శేరుకడ్లు భత్యముతో రైతులను కొలుచుచు మాకు ఉన్న యిండ్లు వాకిండ్లుకూడను వ్రాసియచ్చి వంకపారంపర్యముగ మేమును మాభార్య బిడ్డలను బానిసలమై యుండుటయే గొప్ప విశేషము. ఇది తప్ప మేమును వారును సోదరులమే. పాశ్చాత్యదేశపు కూలివాండ్రవలె మేము పాలేరు తనమును కట్టి కట్టుటకు వీలులేదు. ఎలనన (1) మేమును మా యిండ్లు ప్రాతీమూలకముగా బంధింపబడి యుండుట, (2) మానలేనే కావు, చూనాది, యిడిగ, సాలి, ఉప్పర, తూర్పు మొదలగు జాతులవారు, మేము చేయు కృత్తులవలంబించుట, (3) ఇతర కులస్థులవలె మేము మరియొక కృత్తి అవలంబించుటకు ఇండ్లువాకిండ్ల దరికి, రానియ్యకుండుట, ఈ కారణముల చేత మా కట్టడలు ఎంత మాత్రమును నిలువవు.

కొంద రభివ వేదాంతులు విచిత్రముగా మాట్లాడుచున్నారు. "మీరు బ్రాహ్మణుని తాకితే మీకు స్వర్గము వచ్చునా? తాకిండున వచ్చు ప్రయోజనమేమి? మీరుఇతర జాతులను మమ్మును తాకవద్దు. మాదగ్గరకు రాకూడదు అని యేల అనరాదు" దేశమంత ఒక్కటియైతను నిరంకుశాధికారమును చూపుచుండ బలహీనులేమి చేయుదురు? నిజముగా ఆ వేదాంతులు చెప్పుచున్నట్లు మేము వారిని వారు మమ్మును తాకరు, ఉన్నత ఉద్యోగములు, ఉన్నతవిద్య, పరిశ్రమలు, వాణిజ్యము, విదేశములయందు గౌరవము, మొదలగు ఘనమైన పదవులన్నియు వ్రాందవులకు మాయబడి యుండుటవలననే గదా ఈకాలగెను ఈసభలు మొదలగునవి అన్నియుచేయుచు 30 సంవత్సరములునైనంది మన మేమియు చేయలేక మాంటెగుగారి రాకకై చంద్రునికొరకు చకోరములవలె చూచుచున్నారము. విదేశములలో మనకుగౌరవము గలదా? సౌతాభి కా, క న దా, ఆ ప్తే లి యా మొదలగు దేశములలో మన భారతీయులు పడిన పాట్లు రక్తాక్షరములతో లిఖించబడియున్నవి. విదేశముల సంగతి అటుండ తుదకు అధికారవర్ణమువారు యెట్లు చూచుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారు మీరు కోరిన అన్ని సంస్కరణములను ఇయ్యవలయును. కాని పంచములను మీరు బహిష్కరించి జీవనోపాధి మార్గము లన్నియు మాసి పుగముకంటె తుదకు ప్రాణములేని రాళ్లకంటె నీచాలినీచముగ చూచు

చు, వారికి సాంఘిక సంస్కరణములను మాత్రము మీరు చేయరు. ఎంతవరకు ప్రభుత్వము వారిని మనము అడుగుట మాత్రమే తప్ప సాంఘికముగా మీరు చేయునది మాత్రము కన్పించదు. ఆంధ్రమహాసభ బైలుదేరిన మొదటి సంవత్సరమున దానితోకూడ సంఘసంస్కరణసభ చేయవై యుండిరి. అప్పుడు సంఘసంస్కరణవిధానము లన్నియు ఆంధ్రమహాసభలో పూర్ణముగా చర్చించబడునని మన ఆంధ్రనాటుకులు చెప్పిరి గాని యంతవరకును ఆంధ్రమహాసభవారు పంచములను గురించి యేమియు తీర్మానించినట్లు కన్పించదు. వారివిధ్యానిధిలోనుండి యిద్దరు పంచమ విద్యార్థులకైనను విద్యావాసము చేసినట్లు కనిపించదు.

మననాయకులకు రాజకీయ హక్కులు సంపాదించుట యందుఉన్నంతవరకు, ఆచకచక సంఘాద్ధరణయందుకూన్యముగా నున్నది. కాన రేపు పంచమమహాసభకు రాబోవు నాయకులందరును యీ సంగతులు విచారించి మా జాత్యుద్ధరణమునకు తగిన మార్గములను జూపి మమ్మును మానవమాత్రులుగా జేయుటకు ప్రార్థించుచున్నాను.

ఒక మాట.

మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు.

(మా విశేషకుని వద్దనుండి)

యావద్భాత మహమ్మదీయ నాయకాగ్రగణ్యులగు మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు నిర్బంధ విమోచనము కొరకు మన దొరతనమువారిని ప్రార్థించుటకు గాను ఈ నెల 13క లేచి సాయంకాలము నరసాపూరు పురమందిరమున హిందూ మహమ్మదీయసభ యొకటి జరిగెను. అద్దంకి నుబ్బారావుపంతులు గా రగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. పురమందలి హిందూ మహమ్మదీయ ప్రముఖు లనేకులు సభ నలంకరించిరి. మొట్టమొదట మా పురన్యాయవాదు లగు కే. శేషచార్యులు బి.పి. గారు సభోదేశములను నివేదించిరి. అంతరము అగ్రాసనాధిపతిగారు తమప్రారంభోపన్యాసము నిచ్చినతరువాత మహమ్మదీయ ప్రముఖులలో మొదట ఖజా అబ్దుల్ అజీమ్ సాహేబుగారు హిందూస్థానీభాషలో చక్రిని యుపన్యాస మిచ్చిరి. తరువాత నుదర్శనీ పులికా సహాయ సంపాదకు లగు బొమ్మకంటి కృష్ణమూర్తిగారు, మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లు మఃదేశమునకును, సారస్వతమునకును, హిందూమహమ్మదీయ సమ్మేళనమునకును గానించిన మహాపకారములను గురించియు, వారి నిర్బంధమును గురించిన విషయముల నన్నిటిని సూక్ష్మము ముచ్చటించి మాంటెగు ప్రభువర్యుడు వచ్చులోపల హిందూదేశ వాతావరణము ప్రకాంతిగనుండుటకు తత్పరమై వారునిడుదల చేయబడవలెననియు, ఎంతవరకు హిందూమహమ్మదీయులందరును కాననసమ్మతమును శాస్త్రీయమునైన ఆందోళనమును జరుపవలెననియు నుపన్యసించిరి. తరువాత యీ క్రింది తీర్మానము అగ్రాసనాధిపతిగారిచే నుపపాదించబడి కే. శేషచార్యులు గారు, అద్దంకి బిందు మాధవరావు గారు, చక్రిసహాగారు, వల్లూరి శ్రీనాథాంకగారు తాడిమేటి వేంకట కృష్ణారావు గారు, ఖాజీసాహేబుగారు, ఈనుబ్బాన్ సాహేబు గారు, మహమ్మదువలసేన్ సాహేబుగారు మొదలగు ననేకమంది హిందూమహమ్మదీయ ప్రముఖులచే బలపరపబడి సభ్యులందరిచేతను నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడినది. మాపురమందిరము నం దెప్పుడును హిందూమహమ్మదీయులు కలసి యింత గొప్పసభను జరపియుండలేదు. ఇది మాపురమునకు గొప్ప శుభసూచకము.

తీర్మానము:— నర్సాపురములోని హిందూ మహమ్మదీయులందరును సభచేసి దేశభక్తులగు మహమ్మదాలీ షాకతాలీగార్లను నింతవరకు నిర్బంధించుటకుగా మనరింపవండుటకు తమ అసంతృప్తిని వెల్లడించుచు రైటనరబిల్ మాంటాగు గారు ఇండియాకు వచ్చుసరికి దేశము ప్రకాంతిసొందుటగాను మహమ్మదాలీషాకతాలీగార్ల రా నిర్బంధితుల క్షిప్రువిమోచనము కొరకు దొరతనము వారిని ప్రార్థించుచున్నారు. వై తీర్మానమును రాజప్రతినిధిగారికిని మహమ్మదాలీగారి తల్లిగారికిని బంపుటకు అగ్రాసనాధిపతిగారికి స్వాతంత్ర్య మీయబడినది. తరువాత మహమ్మదీయులందరును చందాలు వేసి యీ సభ విషయమైన ఖర్చులుగాక మిగిలిన సొమ్మును మాపురస్వరాజ్య సమితికిచ్చుటకు మనఃస్ఫూర్తిగా నంగీకరించిరి. చందా జాపితా వచ్చుసరికి చాలమంది హిందూసోదరులు సభలో నుండి యదృశ్యులగుట సంతోషకరము. తరువాత బొమ్మకంటి కృష్ణమూర్తిగారు శేషచార్యులుగాను స్వరాజ్యసమితిని సూర్పియు, మహాత్మాగంధిగారి విజ్ఞాపనమును గూర్చియు ముచ్చటించిరి. మహమ్మదీయులలో చాలమంది స్వరాజ్యసమితిలో జేరుదుమని వాగ్దానమిచ్చిరి. అగ్రాసనాధిపతి గారికిని, సభ్యులకును కృష్ణమూర్తిగారు కృత్రిజ్ఞతాపూర్వక వందనము లర్పించిరి. బ్రిటిషు వారికి జనుజయు ధ్యనులలో సభ ముగిసినది.

మారు-హంటరు గారి

విచిత్ర చర్య.

ఈ విషయమై నిన్నటిదినమున పత్రికలలో వ్రాసిన వ్యాసము జూచి మిగుల విచారము కలిగితిని. విద్యార్థులకు చదువులు నానాటికి వృద్ధిపొందుచున్నవనుటకు నిదర్శనము లనేకములు గానవచ్చుచున్నవి. ప్రపంచమును విదేశవిద్యావిధానావలంబనముచే విద్యార్థులు శరీరగాఢ్యముచేడి, ఘనపరీక్షలందు తీర్చులైనను జీవనోపాధి సంపాదించుకొన నశక్తులై, విజ్ఞానము నాస్థింపజాలకయున్నారు. ఇంతేకాక, వీరికి జ్ఞానోపాద్యమనునట్టి దగిన స్వాతంత్ర్యము గాని, సదుపాయములుగాని లేవు. కళాశాల విద్యార్థులు రాజకీయ విషయముల గ్రహించకలసిన యవసరముగలదు. అందు చరిత్రపఠనము గానించు వారి కిది ముఖ్యము. వీరు రాజకీయములలో జోక్యము కలుగజేసికొనవలయునని యెవరును పలుకజాలరు; పలుకుటలేదు. కాని వీరు భావికాలమున పౌర విధుల నిర్వహించుటకు రాజకీయ విజ్ఞాన సమపాక్ష మత్యవసరము. విద్యార్థులపై ఉపాధ్యాయుల కిదివరకు గల నిరంకుశాధికారమునకు తోడుగ, 559వ నెంబరు జి. పో. గూడ వచ్చినది. అందు మూలముగ విద్యార్థుల శిష్టసాసనము సంపూర్ణమైనదని చెప్పవచ్చును. ఇప్పుడు విద్యార్థుల కిలమును, వారు చదువు పుస్తకములను వాస్తావత్రికలను పరిక్షించుటకై వారిపై మొక యాపాధ్యాయుడేర్పరపబడును. కటకటా నేత్రోచుల కంటె నెక్కుడు గుడ్డితి విద్యార్థులకు పట్టినది. ఎచ్చటబోయినను, ఏమి పఠించినను ఉపాధ్యాయుడు రహస్యముగ వెనుకవచ్చుచుండేనోయో యని భయమే? కాని, ఆంగ్లసాంస్కృతికమును మనకు గోపి, “వీరి మోపజిటిక” మున్నగు పుస్తకములను మనకు పఠన గ్రంథములుగ నిశ్చయించి చిరు. స్వాతంత్ర్య ప్రియులగు చున్నామి విద్యార్థులకు కక్షించుట యేమి న్యాయము?

ఈ విషయముగనే హంటరు గారు చెప్పే పురి ప్రభుత్వము వారి కళాశాలయందు “ఆంగ్ల పరిపాలనమునలని లాభములు” “దక్షిణాఫ్రికాలోని జాతీయులస్థితి” యను విషయముల గూర్చి వ్యాసముల వ్రాయు డని యేర్పాటుచేయుగ, బి. ఏ. తరగతి విద్యార్థి తనకు తోనిన అభిప్రాయములను వ్రాసెనట. ఆ వ్యాసమును చూడగ హంటరుగారికి ఆగ్రహము కలిగినదట. అంతే వారు తమ సర్వాధికారమును చలాయించి ఆపిల్లవాని విద్యార్థి వేతనమును రద్దుచేసెదట. ఇంతటితో వీరి ఆగ్రహము చల్లొకపోవుటచే, విద్యార్థి తుమాపణనిచ్చినను కైకొనక, న్యూఇండియా, బాంబే క్రాంతికుల పత్రికలను కీర్తిశేషులైన గామేశ్వరంద్ర దత్తుగారి గ్రంథములను తాను వ్రాసిన విషయములకు ఆధారములని తుమాపణ పత్రమున వ్రాయవలయునని విప్పించి ఆహా! యేమి ఈవిచిత్రము? అభిప్రాయభేదము గల విషయములను వ్యాపరచన కొనంగి, వానిపై తనకు ప్రతిపాలములగు కొన్ని అభిప్రాయములను వ్యక్తపరచిగని విద్యార్థులను దండించుటలో ఈ పండితుల అభిప్రాయ మేమియో తెలియకున్నది. ఈ విషయమై హంటరుగారికి గల అభిప్రాయములను విద్యార్థులకు దెలిపి, తదనుగుణముగ వ్రాయు డనిన నెంతయు బాగుండును. మరియు, న్యూఇండియా మున్నగు పత్రికల మూలమున నిట్టి అభిప్రాయములు గలిగినదని విద్యార్థి నుండి యొక తుమాపణమును గోరుటలో హంటరుగారి అభిప్రాయములు తెలియుటలేదు. బలవంతముగ ఆ తుమాపణపత్రమున లిఖితమైన ఈ అభిప్రాయము యెవ్వరు నిజమనియు, మనః పూర్వకమైనదని యు చెప్పగలరు. ఇంతే గాక, విద్యార్థితండ్రి ప్రభుత్వమువారి కళాశాలలో నొక యుపాధ్యాయుడు. విద్యార్థి ప్రభుత్వమువారునుండి ఉపకార వేతనము నందుచుండెను. పొట్టకై యావిద్యార్థి యిట్టి తుమాపణ మొసంగవలసినదని గాని యితరు లిట్టి తుమాపణము తమ ఆత్మగౌరవమునకు కళంక దాముముగ పరిగణించురు. ఈ విద్యార్థి వ్యాసమున గల అభిప్రాయములు తప్పవైనయెడల, హంటరుగారి కేరహస్యముగ వాతని మందలించిన బాగుండెడిది. హంటరుగారి విధముగ ప్రవర్తించుటచే, విద్యార్థిలోక మంతయు విచారమునందుచున్నది.

మనవారిట్టి నిరంకుశాధికారమునకైనను లోబడి, మడి మాన్యముల నమ్ముకొని శరీరగాఢ్యమును పోగొట్టుకొని, ఆంగ్ల విద్యార్థ్యాసమును కేముటకై ప్రయత్నించెదరుగాని ఇకనైన జాతీయవిద్యార్థ్యాసముచేసి, జాతీయజీవనము వెంపొందింపక పోవుట లోచనీయము. — సత్యవాది.

రాజమహేంద్రవర హిందూనాటక సమాజము.

ఎస్. గురునాథశాస్త్రి బి. ఏ. గారు విజయనగరము నుండి ఇటుల వ్రాసిరి.

కృత్తివెంటి నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు క్రిందటి వారము చాచా నాటకమును బ్రదర్శించి విజయనగరమునుండి కాకినాడకు వెళ్లుటకు నిశ్చయించినట్లు పురజనులకు తెలిపి వీడ్కోలు వదలిరి. మా పురుషునుండి రాజమహేంద్రవర హిందూనాటక సమాజమువారు వెరస్థలమునకుఁ బోవుచున్నామనికనుక నాంధ్రమహాజనులకు వారి కివ్వోట జరిగిన సన్మానము విశేషముచేసి వారి యేర్పాటులను నివరించుట సమంజసమని యూహించి ఈ వ్యాసమును వ్రాయుచున్నాను. ఇచ్చట వారిచేఁ బ్రదర్శింపబడిన చరిత్రాత్మకరూపకము లన్నియు మా పురజనులచే నత్యధికముగా నామోదించబడినవి. అందు రాజీ సంయుక్త, రసపుత్రవిజయము, ప్రచండ చాణక్యమును బ్రధానములు. పౌరాణిక రూపకములలో ‘బాదుకా బట్టాభిషేకము, కుశలన, గమోపాఖ్యానము, ప్రసన్నయాదవము ప్రధానములు. మొంబరులలో పలువు రభి నందన పాటోపిషేకములను బహుమాన పత్రముల నంది పొనుల సన్మానమునకు పాత్రులైరి. వాని వివరము.

మొంబరు	ఆయన ధరించిన	పత్రము
	పాత్రము	నొసంగినవారు
ఆ॥ పట్టాభిగాయయ్య	దశరథుడు.	సంస్థానము ఎంజినీయరు
గారు	భీముడు.	రు గారగు ను॥ గంటి
		లక్ష్మీనారాయణగారు
జి॥ రామకృష్ణరావు	నరకాసుర, గయ, తా॥ రెవిన్యూ ఇంజి	
గారు	జయచంద్ర, సైక్టరు గారు	
	డొరంగజేలు	
రా॥ సత్యనారాయణ	సంయుక్త.	} వి. రమణయ్య గారు
గారు	వీరమాత.	
	కైక.	
వో॥ నారాయణ	దుర్గాదాసు	} పురమహాజనులు
మూర్తి గారు	చాణక్యండు.	
	పృథ్వీరాజు.	
భావమూర్తిగారు	మంధర.	} కామకుర్తి లక్ష్మీనరసింహరావు గారు.
	నారద.	

ఈ పత్రకములు పూర్వము తమ పత్రికలో బ్రయంఠించబడినవి గాక తరువాత నొసంగబడినవి. కావున వివరించి నాను. ముఖ్యముగ నింకొక యంశమును వ్రాసి ఈ సందర్భము ముగించుచున్నాను. (ప్రాస్తోటిరు గారగు నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి ధారా చినరాజుగారును, విజయనగరము స్నేహమూర్తు గారును బహుమానము చేసినవి గాక విజయనగర పురమహాజను లొక స్వర్ణపత్రకమును శ్రీ గోపాలపుర రాజుగా రొక స్వర్ణపత్రకమును మొసంగి గౌరవించిరి తరువాత మా మహారాజువారు రెండు నాటకములను జూచి యానందించి సత్కరించి స్వర్ణపత్రకమును నాగేశ్వరరావుగారికి బహుకృతి చేసిరి. విజయనగరపుర మహాజనులు నాగేశ్వరరావుగారికి వీడ్కోల సంగునప్పడు వారి బహుమాన సూచకముగా నొకవిందు చేసి యభినందనోపన్యాసమును ముద్రించి యిథోచితముగా మొసంగుటకు నిశ్చయించిరి. కాని మరియుకటి రెండువారములు నాగేశ్వరరావుగా రిచట నిలుతురని ఊహించుచుండగా డిశెంబరులో చుదరాసునందు బ్రదర్శింప నిశ్చయించుటచే శీఘ్రకాలములో కాకినాడకు బయలుదేరవలసి యున్నదని యొక స్మృతికముగాఁ దెలుపుటచే వెంటనే వై యేర్పాటు జరుప ననకాళము లేక రాజోపు శనివారమున నమృతహోత్సవమును నెరవేర్చి నిశ్చయించిరి. ఆ దినమున నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు తిరిగి విజయనగరము దయచేయుటకు నంగీకరించుటచే వారికి నీపురి ప్రముఖులు కృతజ్ఞులై యున్నారు.

మ॥ నాగేశ్వరరావు పంతులుగారిచే సంపాదించబడుచున్న హిందూనాటక సమాజము సదా పురోన్మదికి తావలమై మా పురమనంబరె నెల్లడలను జయప్రదముగా నాంధ్రనాటకములను బ్రదర్శించి బహుమానము లందుదురు గాక!

పెరాలినంతెన:—గుంటూరు కడవకుదురు రోడ్డున పెరాలి కాలవవైది వంతెన గట్టుటకు మొదట రు 12800 లు అంచనా వేయబడినది. అందు సగము రు 6400 లు గుంటూరు జిల్లా బోర్డువారికి దొరతనమువా రొసంగిరి గాని అంచనా చాలనందు రు 16500 లు కావలెనని మరల అంచనా వేయబడినది. అందులకు వెనుక నిచ్చిన మొత్తమునకు లోడుగా మరి 1850 లను దొరతనమువా రొసంగిరి.

సంయుక్త రాష్ట్ర సాంఘిక మహాసభ.

మహాసభయొక్క పదునొకవదన సమావేశము 17వ తేదీ మధ్యాహ్నము సీతాపురమున ప్రారంభమయ్యెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు రామ్ పాలుసింగుగారు ప్రతినిధులకు స్వాగత మొసగినపిదప, లక్ష్మీనారాయణులగు రాయబహద్రుల డాక్టరు ఎమ్. ఎస్. హోదేదరుగారు రధ్యక్షులు గ నెన్నుకొనబడిరి. సాంఘికవిషయములను చక్కబరచుకొనిన పిచ్చుట రాజకీయాన్నత్యము నపేక్షింపవలసినదని చునలను ఆంగ్లోఇండియను పత్రికా సంపాదకు లభిక్షేపించుచుండిరి. కాని దేశపాలనమున మన కధికారము లేక సాంఘిక విషయములను చక్క బరచుకొనుట కవకాశము లేదు. చిరకాలమునుండి మనము పరరాజుల పాలనమున నుంటిమి. మన మన్ని కార్యములకును అనుగుణుల మను భావ మిట్టిపాలనము తోడనే మనల సావహించును. కనుక నే మనకు యెవ నాశక్తి నభించి, కార్యాచరణ సామర్థ్యమునుగంటినది. కొన్ని విషయములయందు మన స్థితిగతుల నభివృద్ధి చేసికొనుచుని యు త్నించితి మా, మన యుద్యమములు నెరవేరకయుండును. గోఖలే మహాశయుని నిష్ఠుంధవిద్యయు, బాసుగారి వివాచాచట్టములుగూడ సఫలము మందినవి. ఇట్టి ప్రతిబంధకములుండినను, సాంఘిక విషయములయందు మనకు పురోన్మది లేకపోలేదు. బాబులకును బాలికలకును విద్య యావశ్యక మనుతలంపు ప్రజల నందర నాకర్షించి, పాఠశాలలు కళాశాలలు విశేషముగ స్థాపితము కావలయు నను నిశ్చయ నిచ్చోట్లను వివరముచున్నది. జాతి కంతకును ప్రాముఖ్యములగు విషయములయందు భారతీయ శ్రీలు శ్రద్ధసహింప మొదలిడిరి. బాలికలకు వివాహము చేయు వయసు పరిమితి వృద్ధి మొదినది. భాగ్య జీవించియుండగనే వేరొక భాగ్యుని వివాహమాడు వ్యక్తిని నిరసించుచున్నది. విధవావివాహముల సంఖ్య నానాటి కభివృద్ధిపొందుచున్నది. మధ్యపానాది దుర్వృత్త సనములు కట్టుపడినవి. మతపట్టుదలలు తగ్గి వివిధజాతుల వారేక పంక్తిని భుజించుట వర్ధిలుచున్నది. కాఖోప కాఖులవారలకు వివాహసంబంధము లేన్నది, శుభసమయములందు నీతి విరుద్ధమగు గాన మణిగోయినది. కట్టుబాటు, మున్నగు దురాచారములు తొలగి, ఘోషపద్ధతి మాయమగుచున్న దని అభ్యక్షులగు హోదేదరుగారు యవగనించిరి.

అనంతరమున బాల్యవివాహములు, శ్రీనిద్య, విధవా వివాహము, వివాహ సమయములందు దుర్వ్యయము తొలగించుట మున్నగు సంతకములకు సంబంధించిన తీర్మానములు ప్రతిపాదింపబడి యామోదించబడినవి.

గుంటూరుజిల్లా కలెక్టరుగారు.

ఇప్పుడు గుంటూరులో ఆర్టింగు జిల్లాకలెక్టరుగారును ఆర్. డబ్ల్యు డేవిసు దొరగారు మిగుల ప్రజానుకూలు డరు భ్యాసిన గడింగురున్నారు. ఈ యుక్తయొక్క ఓర్పు నిరుపమానము ఎంద రెన్ని సంగతులను చెప్పుకొనుచున్నను శ్రద్ధతో వినుటయేగాక తగులపకారము చేయ బ్రయత్నించును. ప్రజలకు విశేషచరు విచ్చి మాట్లాడును. విషయములను పరిశీలించి నక్రమముగ చర్చించును. ప్రజలతోకలిసిమెలసి ప్రవర్తించును.

వీరినెల 12 వ తేదీన తెనాలికి వచ్చి లక్కరాజు సం గ మే శ్వర రోవు గారు మొదలగు వారితో సైత మేమియో గంటల తరబడి మాట్లాడెను. ఆసాయంత్రము “క్లబ్బు” నకు వచ్చి పురప్రముఖులతో సనేకవిషయములను చర్చించెను. రైతులయిబ్బందులను గూర్చి పెద్దదట్ల లక్ష్మీనరసింహంగారు చెప్పుగా సావధానము వైచెను; రైతులయెవల నెక్కువదాక్షిణ్యము కనబరచును.

18 వ తేదీ యునయమున రేటుపేయగ సంఘమువారు డిప్యూటీమేజర్ వెల్లగా మునిసిపల్ చైర్మన్ గారిని డిప్యూటీ కలెక్టరుగారినివద్దకుండుకొని రేటుపేయగ సంఘమువారి విజ్ఞాపనలను విని చైర్మన్ గారు చేయుపాఠాటలును గమనించిరి. సాయంకాలమందు తెనాలి క్లబ్బువారొసర్పిన అల్పహారవిందునకు కలెక్టరుగారును పాఠశాలల యిన్స్పెక్టరుగారును దయచేసి 3 గంటలు సేపు క్లబ్బు మెంబర్లతో అనేకవిషయములను ముచ్చటించుచు కాలముగడపిరి. ఈకలెక్టరుగారి జిల్లా లయందు విశేష కాలముండుట సర్వజనసమ్మతమై యున్నది కాని వీరి నెటకేని జిల్లాజడ్జిగా పంపుదురను వదంతి కలదు.

స్థానిక చార్తరులు

సీమటపాలు:—రేపు (20-10-17) సీమటపాలు చెన్నపురిలో అన్ని తపాలాఫీసులలోను కట్టివేయబడును.

దాదాభాయి నారోజి శిలావిగ్రహనిధి:—ఈనిధికి గా॥ రామనాథు రాజాగారు రు 1000 లును మునగాల రాజాగారు రు 500 లును ఇచ్చిరి.

ఆయుధపూజ:—హైకోర్టు సీటి సివిలకోర్టును స్వామి కాజా. (వెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుకోర్టును ఈనెల 24 వ తేదీ బుధవారమునాడు మూయబడును.

కన్నడ విద్యార్థిసంఘము:—చెన్నపురి లోని కన్నడవిద్యార్థులు రేపు (20-10-17) సాయంకాలము 4-80 గంటలకు పి. ఆర్. నన్ను సామ్రాజ్యమున నున్న సంయుక్త గాడ సారస్వత సంఘమందిరమున మానేశమయ్యచేరు.

మద్యపానము:—ఈనెల 21-వ తేదీ ఆదివారము నాడుదయమున 9 గంటలకు రాయపురము మన్నారస్వామి కోవెలపీఠ 41 వ గృహమున పి. సుందరమూర్తి సెట్టిగారు మద్యపానమును గూర్చి అరవమున నుపస్థాపించెదరు.

ముత్యాలపేట హైస్కూలు:—నేడు బ్రహ్మ శ్రీ జే. మృత్యుంజయ అయ్యగారు కుచేలోపాఖ్యానమున రేపు బ్రహ్మశ్రీ టి. వి. కపాలి శాస్త్రిగారు ధృవచరిత్రమును కాలక్షేపము గావించెదరు.

ఆర్య యువజన సంఘము:—ఈనెల 20వ తేదీ శనివారమునాడు సాయంత్రము 6 గంటలకు మింటుస్ట్రీటు 816వ గృహమున వి. రంగాచారిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరుగు సభయందు నిమ్మజాతుల యుద్ధరణమునుగూర్చి సి.ఆర్. రంగ నాథం మొదలగువారు రుపస్థాపించెదరు.

గవర్నరుగారి పర్యటనము:—గవర్నరుగారు ఈనెల 23 వ తేదీ రాత్రి 10-30 గంటలకు మధురనుండి బయలుదేరి 24 తేదీ ఉదయము 6 గంటలకు తిరుచినాపల్లికి చేరెదరు. ఆనాడు రాత్రి 7 గంటల కంటుండి బయలుదేరి 25 వ తేదీ ఉదయము 7-30 గంటలకు చెన్నపురి (ఎగ్జిక్యూ) వచ్చెదరు.

వేదాంత విచారణసభ:—ఈసభ 7 వ వార్షికోత్సవము ఈనెల 21 వ తేదీ ఆదివారమునాడు టి. ఆర్. రామచంద్రయ్యగారి అధ్యక్షతక్రింద జాజ్జిటపురు ఆస్పత్రి యందు పీఠి కచాలేశ్వర అగ్రహారమునందలి 38 వ గృహమున జరుపబడును. మరువూరు కే. గణేశశాస్త్రిగారు సాంఖ్యికారి కోపస్వామిల నొసగుదురు.

నైదామేట హైమంద్రాలుశాఖ:—ఈనెల 17 వ తేదీ సాయంకాలమున పెరుమాళ్లకోవెల కెడుట నున్న భవనమున ఎస్. వీరాస్వామి సెట్టిగారి అధ్యక్షతక్రింద సభ జరిగినది. టి. రాజగోపాలరావుగారును మరి పలువురును తెలుగున నుపస్థాపించిరి. గాంధీగారి విధానమునకు సంతకములు చేయించు నేర్పాటులు జరిగినవి.

తిరువళ్ళి క్షేత్ర శ్రీ పార్థసారథిస్వామి సభ:—శ్రీ భగవద్గీతోపస్వామిలు- బ్రహ్మశ్రీ పండిత లక్ష్మణాచార్యుల వారు హిందూహైస్కూలులో ఈనెల 21 వ తేదీని ఉదయము 7-80 గంటలకును 22-25 తేదీలను సాయంకాలము 6 గంటలకును 24-27-28 తేదీలను సాయంకాలము 4 గంటలకును భగవద్గీతోపస్వామిల మొసంగుదురు. ఈ 6 ఉపన్యాసములలోను 18 అధ్యాయముల కథను వివరించెదరు.

మోసము:—నిన్నుపధ్యానము 12 గంటలకు ఒక సాయగూరి తగుమనిషి బిస్మి కంపెనికి వచ్చి అచటనున్న ఒకసోమారిని చూచి వాడు యోగ్యుడనితలచి తనకు టిక్కెటు కొనివెట్టిన అధరూపాయబహుమాన మిస్తుననెప్పి వానిచేతికి రు. 180 లు. ఇచ్చెను. వాడు సరియని అతని నితనతో గూడ మదరాసుమొయిలు ఆఫీసు వెరటిగవచ్చును కదకు తీసికొని పోయి అచటనుండమనిచెప్పి తానెలానికిపోయి మరలరా లేదు అతని కనమానము కలిగి లోనికి వచ్చిమాడ నచట అచ్చుపని వాంఛించిరి. వారితోచెప్పుగా వారితనిని పోలీసు ప్రేక్షకుడు వారిచూసిరి.

నేటి వాతావరణస్థితి:—బంగాళమునందును బంగాళాఖాతమునకు తూర్పుభాగమునందును వాయుభారము క్రమముగా వృద్ధియై తూర్పుతీరమునందు సెల్లూరనుండి దక్షిణమునకును, పశ్చిమతీరమునందు మంగుళూరునుండి దక్షిణమునకును వాయుభారము చాల తగ్గినది. చెన్నపురికి దక్షిణమున సముద్రతీరమునందు అత్యల్పమగు వాయుభారముగలదు. ఈ ప్రదేశమునకు చుట్టుప్రక్కల నుండి వర్ష వాయువులు వీచుచున్నవి. ఉత్తరసర్కారులలో కొన్ని ప్రదేశములందును, బంగాళాఖాతమునందును తీవ్రమగు గాడ్సులు వీచుచున్నవి. కాని ఇతరప్రదేశములందు గాలి చాల మెల్లగా వీచుచున్నది. నేటి యుదయము తిరువనంతపురము, కార్వూరు, బొంబాయి, హైదరాబాదు, కర్నూలు, ఉదకమండలం, కోయంబత్తురు, నెల్లూరులందు వాయువునందు చలనములేదని తెలుపబడినది. కాకినాడ ప్రాంతమునందు కొంచెము తుపాను పట్టినది. అంతటను ఉష్ణము తగ్గినది. దత్తమండలములందు 9, 10 డిగ్రీలవరకు ఉష్ణము తగ్గెను. ఇతర ప్రదేశములందు కొద్దిగా తగ్గినది. అంతటను మేఘములు దట్టమగుచున్నవి. బంగాళాఖాతమునకు వైపుతీరల వర్షమును గాడ్సులును అధికముగ గలుగు చూచనలు గలవు. దీని మూలమున రాజధానియందు దనేక ఫలములందు వర్షములుగలుగును. కడచిన 24 గంటలలో రాజధానియందు దంతటను పడినవర్షము కురిసినది. ఉత్తర సర్కారులందు చాల ప్రదేశములందు 1½ అం. మించి కురిసినది. నెల్లూరు నెల్లూరు ప్రాంతములందు 1 అం. అధికముగ కురిసినది. చెన్నపురియందు 2 అం. మించినది. దత్తమండలములలో కడప బళ్లారిలందు 1 అం. కంటకు వర్షించెను.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ:—జీశరా మహోత్సవము- ఈసభ ప్రారంభమై రెండువత్సరములైన పూర్తి గాకుండిన సభవారు చాలాశ్రద్ధతో పనిచేసి సభాభివృద్ధికి దెచ్చుచున్నారు. విద్యార్థిశాఖ వా రీ వత్సరమున తలపెట్టిన జీతము ప్రశంసా స్త్రములు, కాళాకార్యదర్శి కాళ్యూని గోపాలరావుగారు చాలాశ్రద్ధసహించి వదాన్యులగు పలువురు సభ్యుల ననుమూలర తేసికొని చాల స్వల్పవత్సరముల నొసంగ నేర్పరిచిరి. వత్సరవృత్తి పరీక్షలు 14-15 తేదీలను జరిగినవి. వ్యాసరచనానికములగు పరీక్షలు మహర్షి కమి విజయదశమి దినసంబంధ జరుగ గలవు. విజయదశమి దినసంబంధ పతకము లొసంగబడును. ఈనెల 16 వ తేదీమొదల లుత్సవములు ప్రారంభమైనవి. సభా భవనము (14 బ్రాడ్వే) అలి మనోహరముగ పతాకములతోను తోరణములతోను పటములతోను విమర్శింపబడుచున్న ఆలంకరింపబడినది. ప్రదర్శనానికములకు తాత్కాలిక రంగస్థలము చక్కగా సిద్ధపరుపబడినది. ఈనెల 16 వ తేదీని సభవారును 17 వ తేదీని కాళ్యదర్శులు (య॥ కాళీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు, కల్లి నరసింహరావు నాయుడుగార్లు సహకార్య దర్శులు; డి. వి. వెంకటప్ప- హో తా నూ ర్య నారాయణ రావు- పింజల సుబ్రహ్మణ్యము (శ్రేష్ఠి- కాళ్లకూరి గోపాలరావు- ఎం. రామకృష్ణయ్య గార్లు కాళాకార్యదర్శులు) అందరు; 18 వ తేదీని కోశాధ్యక్షులు అచట సుబ్బారాయుడు నాయుడు, వారణాసి సూర్య రావు పంతులుగార్లును అతిథ్య మొసంగిరి. సంస్కృతులు అతిథులగు సభాసభ్యుల కందరికిని శ్రేష్ఠతముగ నుపాహారములు నొసంగి సంస్కృతికొనించి వారి కృతజ్ఞతను ప్రకటించెరి. ప్రధమ దినమున ఏకపాత్రా ప్రదర్శనానికములను రెండవ దినమున మరలీ గానమును కరణము ప్రహసనమును మాడవదినమున కామను పెన్న ప్రహసనమును కత్తిసామును వ్లానూనియముగ జరిగినవి. అనుదినమున రంగనాథం మొదలగువారు హోమ్మనియము వాద్యములన సభ్యుల నానందింప జేయుచున్నారు. మొన్నటిదినమున గా॥ రావుబహద్దరు బయ్యాచరసిం హేశ్వరశర్మగారును నిన్నటిదినమున శ్రీబొమ్మిలిరాజాగారును రావుబహద్దరు పిట్టి త్యాగ రాయ శ్రేష్ఠిగారును గా॥ రావుబహద్దరు వి. ఎన్. శర్మగారును మరి పలువురు ప్రముఖులును సభకు వచ్చిరి. అధ్యక్షులు, ఉపాధ్యక్షులు, సభా కార్యదర్శులు, కోశాధ్యక్షులు, కాళా కార్యదర్శులు దశరా మహోత్సర సంఘమువారు, ఇతరసభ్యులు, లలిత కళాశాఖవారు మున్నగు వారందరు నధికోత్సాహముతో సుత్సవకార్యములను జరిపి ప్రశంసాపాత్రు లగుచున్నారు. నేడు అగ్రవైశ్యు లాతిథ్యము నొసంగెదరు. ఇట్లున్నవములు 25-వ తేదీ వరకును ఆనాడును నూడ జరుగును. ఇందులకు సభ్యులలో నిబంధనలప్రకారము ఏర్పరుపబడిన మొత్తముకంటె పాద్యులందా మొత్తమును బాకీలేనివారందరును ప్రత్యేకముగ

పదిదినముల కొక రూపాయి యిచ్చి టిక్కెట్టును కొనవలెనని నియమమేర్పరుపబడినది. సుమారు 400 మంది సభ్యులు టిక్కెట్టును కొనియున్నారు. సభాభవనమంత విశాలమైనది కాదు న్నున వగ్గాటంకముగ కలుగుచున్న ను టిక్కెట్టు కొనిన సభ్యులందరును సభకు వచ్చుచున్న ను ఎట్టిరోపములును కలుగకుండ సపర్య లాసరింపబడుచుండుట చాల ప్రశంసనీయము. ఆంధ్రమాల పరిపూరానుగ్రహమున సర్వేశ్వరుని కటాక్షమున లక్ష్మీసంపన్నులగు నాంధ్రపుత్రులును సంస్థానాధిపతులును ప్రముఖులును తోడ్పడి ఆంధ్రసభకు శ్రోతీయమనోహర విశాలప్రదర్శనాగ్నావలయును నేర్పరింతురుగాక యని కోరెదరు. ఇట్లు ఆంధ్రసభాభిమాని.

రీగా సింధు శాఖయందు నౌకాయుగము.

లండను అక్టోబరు 18:—రూస్సెవారి వాయువార్త యిట్లు తెలియజేయుచున్నది:—రీగా సింధు శాఖయందు జరిగిన నౌకాయుగమున రూస్సెవారి యధ్యక్షక “స్టావా” అనునది ముంపబడినది. శత్రువులు ఈజెలు ద్వీపమునంతయు నాక్రమించుకొనిరి. గాని సైనికకార్యకళ్యక మగు నన్నెటిని మేము ధ్వంస మొనరించితిమి. ఇర్రెకాలునకుండి మమ్ము తరిమి చేసి వైరులు రీగా సింధుశాఖయందు చొచ్చుకొనిరి.

గ్రాడ్డెరిను, స్టావ అనుపేర్ల గల మాయుధనౌకలు శత్రువుల నెదురించి వారి ముందుభాగపు నౌకలను వెనుకకు గొట్టెను. జర్మనీయుల ప్రధాననౌకాదళమున రెండు డ్రెసునాటు యుద్ధనౌకలుండెను. శత్రువుల ఫిరంగిదళములసభ్యులు మా ప్రాంతనౌకలయందలి ఫిరంగులను మించెను. ముఖద్వారమున నౌకలు చాలకాలమువరకు సంరక్షింప గలిగినవి. స్టామి యుద్ధనౌక కనేకమగు గుండుదెబ్బలు తగిలినవిగాని నౌకలోని నావికు లెవ్వరు నశువుల బయలేదని చెప్పుచున్ను. మానుసౌండు ముఖద్వారమున నున్న మా ఫిరంగి వళములు మా నౌకలను దాకవచ్చిన వైరుల టూప్సెపోపడవల దండును చెదగొట్టెనని. పిక్యుట మొకవైరి డ్రెసునాటు నౌక యాదళము నెదిర్చి పూర్తిగనొడించెను. ఉత్తముననుండి శత్రువులూ నర్వెడియట్టులను మావారి నావికులు కొందరు వెనుకకుగొట్టిరి. ఆక్షణముననే నౌకాశ్రయమున నున్న మా నౌకలవై వైరివిమానము బొంబుల వర్షమును గురియించెను. దేగొచ్చిపమునై జర్మనీయులు నేల మీపగలిగిరి గాని యచిర కాలముననే మా సైన్యముల చరాక్రమమువలననవి తమయోడలను బోకలనినచ్చెను. అనంతరమున వైరికులు దిగుస్థానమును వైరికూసరు, డ్రెసు నాటు యుద్ధనౌకయు ముట్టడింప నారంభించెను. ఈజెలు, దేగొచ్చిపముల పరిసరమున రిర వైరినౌక లున్నవని మాకాకలి దండు తెలియజేసినది.

వైరి విమానములు బొంబుల వేయుట

విమానములు ధ్వంస మగుట
లండను, అక్టోబరు 18:—పరాసువారిట్లు ప్రకటించిరి:—నిన్నటి దినమున వైరి విమానములు నాన్నివై బొంబులను వేసి, పౌరుల గొందర జంపినవి. జర్మను విమానములు గొందర జంపినవి. జర్మను విమానములు 6 ధ్వంస మొనరింప బడెను. 5 శత్రు విమానములు వైమానికులకు లొంగక గాలికి కొట్టుకొని పోవుచు, వారి వైశ్య పంక్తులయందు గూలినవి. ఇసుపవారి ప్రేక్షకులు, యంత్రాలయము ఆయుధ సామగ్రి కొట్టు చున్నగు వానివై పరాసువారు బొంబులను వేసిరి.

కత్తితో పోడుచుట:—మురుగప్ప మొదలి పరచేరీవారి కిని పుసాలి పరచేరీవారికిని వివాదాలు కలవు. ఇటీవల రాజీనామా జరిగినను ప్రాతపగలు చల్లారలేదు. మునిస్వామి అను వానిని మేనెల 21 వ తేదీని పాలియము అనువాడు పట్టుకొనెను. రత్నము- మునిస్వామి అనువారితనివై రాళ్లను రువ్వెరి. రామును అనువాడతని మొగమువై కత్తితో పొడిచెను. మునిస్వామి కేకలువేయగ ఖోయజీరచ్చెను. రామును ఖోయజీనిగూడ వీపునొడ పొడిచెను. మునిస్వామిని ఖోయజీని వైద్యులకు గొనిపోయిరి. రామునును సెప్టెంబరు 29 వ తేదీని ఓగ్గాములో పట్టుకొనిరి. రత్నము ఇంకను చోరకలేదు.

గాంధీగారివిధానము

గుజరాతు నందలి ప్రయత్నము.
గుజరాతు నందలి 5 జిల్లాలలోను 86 స్థానము లేర్పరుపడినవి. ఆస్థానములలో గుజరాతీసభ వలంటీరులు పనిచేయుచున్నారు. వారు పరిసర గ్రామములకు వెళ్ళుచున్నారు. సభవారివారమున చాలాతావులకు ప్రతినీలను పంపిరి. ఇంతవరకు హిందువులు మహమ్మదీయులు మున్నగు వారు 18,000 మందిసంతకములు చేసిరి.

విషయాను క్రమణిక.

భారత జాతీయసమస్య	2
పంచములు - పంచమ మహాసభ	3
మాన్యు-హంటుగారి చిత్రచర్య	4
స్థానిక వార్తలు	5
ప్రధానవ్యాసము	
మెయిలు పత్రిక రాజకీయాశయములు	
వార్తలు - వ్యాఖ్యలు	
వృత్తాంతములు	8
ఆంధ్రదేశవార్తలు	9
వివిధవిషయములు	10
ఇంగ్లీషులేటివార్తలు	11,12
ఐరోపామహాసంగ్రామము	
విదేశతంత్రీవార్తలు	13,14
పద ప్రయోగము, త్రిలు - రాజకీయములు	15

ఆంధ్ర పత్రిక

1917 సం॥ అక్టోబరు నెల 19-వ తేది

శుక్రవారము

మెయిలు పత్రిక:

రాజకీయాశయములు.

హైదరాబాద్‌కి సంస్కరణలకు రాజకీయ పరిణామ మత్యల్పమనియు, భారతీయ పత్రికల నన్నిటిని పరిశీలించిన రాజకీయసమస్యల గూర్చి సరియగు విమర్శన మొక్కడను గాన్పించదనియు, నిన్నటి మెయిలుపత్రిక భారతీయులపై నేరము మోపింది. భారతీయులు పరిపాలనమున సుసాధ్యములగు మార్పుల సూచించుటకు బదులు, రాజకీయ సిద్ధాంతముల నల్ల మొదలించుచున్నది, మెయిలు పత్రిక ప్రాయమున్నది. వెక్కిరింపబోయి వెల్లడిల బడినటుల, భారతీయ సంస్కరణ వెక్కిరింపబోయి మెయిలుపత్రిక సూతన సిద్ధాంతవ్యాపనమునకు గడంగినది. ఇంతకును మెయిలుపత్రిక పరమపూర్వము తేటతెల్లమునది. బిసెంటు గారి నిర్బంధవిమోచనము గూర్చి తమ యసమృద్ధి దెలుపుటకు ఆందోళన మారంభించెద నని మెయిలుపత్రిక దెలిపియుండినది. ఈ యాందోళనము ప్రయోజనవహితమని భారతీయుల కెల్లరకును దెలిసియున్నది. కాని రానురాను ఈ విషయముకన్న, మెయిలుపత్రిక దృష్టిపథము దున్నది రానున్న రాజ్యాంగ సంస్కరణములేయని కరతలామలకమయినది. యూరపియనుల నందరను మెయిలుపత్రిక ప్రబోధించుట రాజకీయ సంస్కరణ ప్రధానమున కధ్యంతరపెట్టుటకేయని విశదమయినది. ఇంతవరకు మెయిలుపత్రికాభిమానమునకు లోకయిన మితవాదులు దరిజేరరాదని యీ పత్రిక యెఱుఁగఁజెల్పెనో, ఆదినమునందే మెయిలుపత్రికకు రాజ్యాంగ సంస్కరణములయొడ గల ప్రబల విముఖత వెల్లడి యయ్యెను. ఇకను మెయిలు పత్రిక సరియగు సంస్కరణములకు తాను ప్రాతికూల్యము జూపుటలేదని సమర్థింప జూచుచున్నది. బాధియాశయప్రతికూలురగు భారతీయులతో వియ్యమునకై యాతురత గనుకరచుచున్నది. మెయిలుపత్రికకును, ఆపత్రికాభిమానమునకు లోకయిన భారతీయులకును, సరిపడెడి సంస్కరణము లెట్టివి? వాటిని గూర్చి మెయిలుపత్రిక వ్యాఖ్యానము గావించినది. ఏ సంస్కరణముల గావించును, బ్రిటిషుపరిపాలనాధికారము నిలు

పుట, మెయిలుపత్రికయొక్క ప్రథమ సూత్రము. ఇందు సూతనమెద్దియును లేదు. ఈ సూత్రమును అతివాదులు మితవాదులను భేదము లేక ఎల్లరును నేక గ్రీవముగ నంగీకరింతురు. రెండవసూత్రపుయర్థము స్పష్టముగ గోచరమగుటలేదు. గోచరమయినంత వరకు భారతీయసంస్కరణ లెవ్వరిసూత్ర మంగీకరింప జాలరు. బ్రిటిషువా లేది న్యాయమని దలచెదరో, అద్దాని కనుగుణ్యముగాని ఎట్టి ప్రభుత్వస్థాపనమునకును వారు సమ్మతించరనునది, రెండవ సూత్రము. ఇందుచే, హిందూదేశమును బ్రిటిషు పద్ధతుల మీదనే నడుపవలయునని, బ్రిటిషు జాతి వారికి పట్టుదల ఉన్నటుల దలంపకూడదని మెయిలుపత్రిక దెలుపుచున్నది. పాశ్చాత్య విధానమును బోలియుండక బోయినను, పాశ్చాత్యాభిప్రాయములకు విరుద్ధముగాని ప్రభుత్వవిధానమును సూచించిన యెడల, బ్రిటిషువారద్దాని యెడల సానుభూతి జూపెదరని, మెయిలు పత్రిక దెలుపుచున్నది. పై వాక్యముల యర్థమేమియో, మెయిలు పత్రిక విస్పష్టముగ దెలిపిన బాగుగ నుండును. భావస్పృహ భారతీయుల కేమాత్రము లేదని పలుకు మెయిలుపత్రిక, తమ భావముల నింత యస్పష్టముగ నేల దెలుపవలయునో దెలియ రాకున్నది. బ్రిటిషువా లేది న్యాయమని దలంచుచున్నారో, అందుకు భిన్నముగ ప్రభుత్వవిధానము నెలకొల్పబడదట! ఇందలి యర్థము మాకు గోచర మయినంతవరకు, స్వపరిపాలనా విధాన ప్రతిష్ఠాపన విషయమై, భారతీయులయిచ్చ ననుసరింపవలసిన ప్రసక్తి యే మాత్రము లేనటుల గన్పట్టుచున్నది. భారతీయుల ఆదర్శము బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు లోబడు జాతీయస్వపరిపాలనము దేశమున వెలయుట అని వెల్లడి జేయుబడినది. భారత జాతీయ జీవనమునకు దోహద మొసగెడి పరిపాలనము లభించుటయే, భారతీయులు పొంఛించుచున్నారు. అటులనే తమ యభిప్రాయములను ప్రకటించుచున్నారు. మెయిలుపత్రిక వ్రాతల పరిశీలన, ఆంగ్లేయుల నిరంకుశేచ్ఛయే, భారతీయుల భావిస్థితిని నిర్ణయింపగలదని దెలుపుచున్నది. మెయిలుపత్రికాసిద్ధాంతము ననుసరించి భారతీయాభిప్రాయములను మాంటూగూ గారు గనుగొనుట నిరుపయోగకరము. ఆంగ్లేయులయిచ్చ కనుకూలించు విధానమును భారతీయులు దయారు గావించవలయునట! హిందూదేశముపై ఆంగ్లేయు లెట్టి యభిప్రాయముల గలిగియున్నారో దెలిసికొను టెటులు? ఇంతవరకును, భారతదేశ సమస్యపై వారు తమ దృష్టిని నిగుడించినటుల గన్పట్టును. అట్టి స్థితిలో వారి యభిప్రాయానుసారముగ భారతీయులు రాజకీయ విధానము దయారు జేయవలయునని గోరుట యేటి న్యాయము? సామాజ్యాభివృద్ధికిని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వ యాజమాన్యమునకును భంగకరము కాని పద్ధతిని విధాన మేర్పరుచుట యనిన, సుగ్రాహ్యముగ నుండును. ఎన్ని న్యాయమో అందును గూర్చి బ్రిటిషువారికిని భారతీయులకును యంతటి తీవ్రాభిప్రాయములు గలవేమో మాకు గానరాదు. బ్రిటిషువారు బెల్జియము స్వాతంత్ర్యము కారకై పోరాడుట వారికి న్యాయమని దోచినపుడు, అది న్యాయమేయని భారతీయులకును గన్పట్టినది. అట్టి న్యాయమునే భారతదేశ రాజ్యాంగమున గూడ జూపవలయునని బ్రిటిషువారిని భారతీయులు గోరుచున్నారు. ఇట్టి కోర్కెలో విఫలమేది గలదు? ఈ వాంఛలో క్లిష్టత యెందుగలదు? అస్పష్టత యేమూల నిలచియున్నది? భారతదేశీయాశయ విముఖతయే, మెయిలుపత్రికకు విపరీతార్థముల ధ్వనింపజేయుచున్నది.

మాల్దేగారి సంస్కరణములచే, హిందూదేశమునకు శుభము సమకూరునని యూహించబడినదనియు, యవి నిరుపయోగకరములయినవనియు మెయిలుపత్రిక దెలుపుచున్నది. ఇందుకు భారతీయులు గూడ అంగీకారము జూపెదరు గాని, మెయిలుపత్రిక కారణములతో మాత్రము వారే కీభవింపజాలరు. మాల్దే సంస్కరణప్రధానానంతరము, భారతీయు లెట్టి రాజకీయ ప్రతిభను జూపలేదనియు, ప్రభుత్వోపయములలో భారతీయ దృక్పథమును జొప్పింపజాలక పోయిననియు, మెయిలు పత్రిక వ్రాయుచున్నది. ఇందుచే భారతీయులు స్వపరిపాలనమున కనర్హు లని మెయిలు పత్రికాభిప్రాయము. కాని మాల్దేగారి సంస్కరణములలో భారతీయుల ప్రతిభ వ్యక్తమగుటకు గాని, వారి దృక్పథము వెల్లడి యగుటకు గాని, యవకాశము లేమి గలవు? పరిపాలనాబాధ్యత యావంతయు భారతీయుల కొసంగబడలేదు. శాసన నిర్మాణ సభలలో సభ్యులసంఖ్య హెచ్చింపబడుట చే, ఆ సభలు తార్కిక సభలుగ పరిణమించెను గాని యంతకన్న వేరు యపయోగము కలుగలేదు. బాధ్యత వహించనిది, యర్హత జూపుట దుర్లభము. అర్హత జూపగలిగినపుడే, ప్రతిభ వెల్లడి యగును. పరిపాలనా బాధ్యత భారతీయుల కొసంగక, వారెట్టి ప్రతిభ జూపలేదని, మెయిలుపత్రిక నిందించుట, ఆ పత్రికా తర్కమునకు దగినటులనే యున్నది. భారతీయులు బ్రిటిషువారి దృష్టి ననుసరించి స్వపరిపాలనమున కనర్హులు గావుననే, వారికి స్వపరిపాలన యొసగుటకు యధ్యంతరము గలదట! భారతీయుల భావములలో మెయిలు పత్రికకు దోచు వైపరీత్య మెద్ది? రాజకీయవిషయములలో మత విషయముల జొప్పించుట భారతీయుల గొప్పతప్పిదము. హిందూదేశమును మాత్రమని వారు గౌరవించెదరట! అందరును గతానుగతికుల బోతే ఏకాభిప్రాయమునే వెల్లడిచెదరట! ఇందుకు కారణము వారి మతాభిమానమని దెలుపబడినది. భారతదేశము ఆధ్యాత్మిక విషయములం పోరితేరినది. మహాత్మాజీయులకు మతసిద్ధాంతములకు బుట్టి నిల్లయి బిరగినది. తత్వశాస్త్రనిపుణులీ దేశమున జన్మించి ప్రతిభజూపి యుండిరి. అట్టి దేశమున నన్ని విషయములను మత దృష్టితో జూచుటయందు వైపరీత్యమెద్దియును లేదు. రాజకీయ విషయములు గూడ ఆధ్యాత్మికదృష్టితో జూడబడినపుడు, అవి గౌరవము గాంచును గాని నైచ్యత జెందవు. ఆంగ్లేదేశము నేయాంగ్లేయుల మాతృభావముతో జూడదు? బ్రిటను దేశమును మాతృభావముతో ఆంగ్ల కవులు సంబోధించి యుండిరి మెయిలు పత్రికకు మఱపు దగిలెనా? భారతీయు లందరును అభిప్రాయములలో గతానుగతికు లయి క్రవర్తించు చుండినచో, విన్నలు పెద్దల యభిప్రాయముల పెడచెని బెట్టుచున్నారనియు, విద్యాధికుల యభిప్రాయములకును ప్రజా సామాన్యాభిప్రాయములకును తీవ్ర విభేదములు గలవనియు, పూర్వ సాంప్రదాయముల ననుసరించు భారతీయులు హోంరూలు వాదులకు ప్రతికూలురగున్నారనియు, వ్రాయు ఆంగ్లో హైందవపత్రికల నుడువుల సమర్థించు టెటుల సాధ్యమగును? భారతీయుల కెవరికిని పరిపాలనాబాధ్యత యొసగబడలేదు. వారికి రాజ్యాంగ వ్యవహారములలో జోక్యము లేదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో రాజకీయాభిప్రాయములలో భేదము లేకులుండగలవు? ఎల్లరును గోరునది పరిపాలనాధికారము. పరిపాలనాధికారము లభించిన పిమ్మట, ప్రజలలో అభిప్రాయభేదములు ప్రబలుటకును రాజకీయ పక్షములు బుద్ధవింతుటకును అవకాశ మేర్పడును.

మొలుపరిచి యాహించినటుల భారతీయులకు స్పృహ వలయు ఆదర్శము లేకపోలేదు. ఆయా దర్శముగూర్చి మనము జేసినతోడనే మొలుపరిచి పరిశ్రమ సహజముగ గలుగు ప్రతికూలభావమే యిట్టి యసంబద్ధమగు విమర్శనముల గావించి యాపత్రికను పురికొల్పుచున్నది.

విమోచనము.

సర్ జానురీసుగారు హిందూదేశముపై నిర్ణీతమైన జానురీసు కలక్షమును జూపుచునే యున్నారు. మొలుపరిచి ప్రక్కతాళము వాయింపుచునే యున్నారు. పాల్లెమెంటు గూడిన అవకాశము నేమాత్రము బోగొట్టికొనక, విమోచనముగూర్చి ప్రభుత్వకార్యదర్శియగు మాంటాగూగారిని సుగమముగా ప్రశ్నించిరి. మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము రీసుగారిని నిర్దుత్తరల జేయజాలిండును. మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము పరిశీలించిన పిమ్మట, విమోచన విషయములో మొలుపరిచి ప్రతిక చేయగలిగిన దేమియులేదని తేటతెల్లమగుచున్నది. ప్రాచీన సాంప్రదాయములను నాయకుడగు బోనర్లగారు గూడ యందువిషయమై ద్విచర్చ ఫలవరిపాతమనియు, యిట్టి చర్చ కవకాశ మొసగుటకు తా మంగీకరింపజాలమనియు స్పష్టపరచిరి. ఇట్టి స్థితిలో, నొక్క తంత్రీవార్తచే దేశము నల్లకల్లోలము గావించెదనని బెదరించిన మొలుపరిచి ప్రతిక హాహరావములు ప్రయోజనశూన్యములని యూహించవచ్చును. ఇంతటనుండియైనను, ప్రజాభిప్రాయము ననుసరించి, ఆంగ్లోహైందవ ప్రతికలు దేశభ్యుదయమునకు కృషిసల్పిన బ్రతిమాలిగా సామ్రాజ్యమునకును, భారతదేశమునకును సాయము గావించినవగును.

మదరాసు ప్రభుత్వమువారి యధికారమునకు విమోచనముచే భంగము కలిగినదని మొలుపరిచి వాదము. మదరాసు ప్రభుత్వమువారు నిర్బంధములనుంచిన యుద్దేశము జాగ్రత్తకొరకు గాని, దండించుకొరకు గాదని మాంటాగూగారు చెప్పుచున్నారు. ఈ నిర్బంధముల విధించినపుడు, కాలపరిమితి యెక్కియును నిర్ణయించియుండలేదు. అందుచే హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు యిట్టి నిర్బంధములను సరసములని నమ్మి వాటిని దీసివైచినపుడు, మదరాసు ప్రభుత్వమువారి శౌరవమున కెట్టి హాని గలిగినది? మొలుపరిచి కెట్టి చిన్నతనము సంభవించినది? ఈ నిర్బంధములు శాశ్వతముగ నుండవలయునని రీసుగారు గోరెదరా? అటుల గానిచో, వాటియక్కర దీరగనే దొలగించుటలో వివరీతమేమి గలదు? కార్యదర్శిగారు రాజప్రతినిధిగారిని, నిర్బంధముల దీసివేయ నంగీకరించెదరాయని మాత్రము అడిగిరి. హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు బుద్ధిపూర్వకముగ నిర్బంధవిమోచన కుత్తనమై నంగిరి. వీరిపై మాంటాగూగారి నిర్బంధ మెక్కియులేదు. మాంటాగూగారిచే విమోచనవిషయమై బాధ్యులుగ జేయదలచిన మొలుపరిచి ప్రతిక, తన దురభిప్రాయమును ఇచ్చుడయినను దొలగించుకొనుట శ్రేయస్కరము. మాంటాగూగారు మహమ్మదీయ నిర్బంధముల విషయమై వెళ్లి పుష్కరి కొనగిన ప్రత్యుత్తరము భారతీయులకు దృష్టికరముగ నుండజాలదు. మహమ్మదాలీ, మోకతాలీగార్ల నిర్బంధమునకు, వారు శత్రువులతో సానుభూతి చెలుపుటయే యని, మాంటాగూగారు నుడివరి. మహమ్మదాలీగారు రాజగారికి, వారి చ్చిన వాగ్దానము పరిశీలించినచో వారి కట్టి ఉద్దేశ మేమాత్రము లేదని స్పష్టమగుచున్నది. తగిన వాగ్దానముల గైకొని, వారిని వెంటనే నిర్బంధముల

నుండి తొలగించిన గాని, మాంటాగూగారు గోరు శాంతివాతావరణ మేర్పడ దని దేశమందన్ని భాగములనుండి జరుగు సభలే తార్కాణములుగ నున్నవి. యూరపీయను సభా వృత్తాంతములను రూటరు యతి శ్రద్ధతో ఆంగ్ల దేశమున కంపుచున్నాడు. బాంబాయిలో జరిగిన కాంగ్రెసు మహమ్మదీయ సంయోగ సభా వృత్తాంతమును మూడు వాక్యములలో నిమిశ్చివై చెను. హైందవాశయ ప్రతికూలాభిప్రాయముల మాత్రము తూచాదప్పక ఆంగ్ల దేశమునకు చెలుపుటయందు, రూటరు పూర్వ సాంప్రదాయముల విడనాడుట లేదు. ఈవినిగూర్చి యిట్లు ప్రతిక భారతదేశములో తొందరపడి యధికారవివాదములకు నెట్టి సంస్కరణముల నొసగగూడదని సలహా నొసగుచున్నది. సిడెహాం ప్రభువుగారు మరియొక వ్యాసమును భారతదేశస్థితిగూర్చి టైముస్ ప్రతికకు ప్రాయశ్చరణము నిర్బంధవిధానమును దొలగించవలయునని గోరునది, భారతీయులు మాత్రమే గాదు, ఐర్లెండులో గూడ నెట్టి విధానమే యవలంబించబడుచున్నదనియు, యిది శాంతివాతావరణ మేర్పరుడుటకు సహాయకారి గాదనియు, రెడ్మండు గారు కామన్సుసభలో దీర్ఘముద్రపాదించెదరు. ప్రభుత్వమువారు నూతనపథమును ద్రోక్కి శాంతివార్తము నవలంబించవలయును. ప్రజలకును ప్రభుత్వమునకును సహచర్యము దృఢపడవలయును. ఈ సమయమున సిడెహాం ప్రభువుగారు సలహానుగాని, రీసుగారి సలహానుగాని వినిదేశమున అశాంతిని బెంచగూడదు. ప్రాత నిర్బంధముల దొలగించుట కొరకై దేశనాయకులు శక్తివంతము వినియోగించుచుండగా, అమృతబజారుపత్రికా ప్రతినిధియగు అశేషమారబాబుగారి నిర్బంధము తలవని తలంపుగ సంభవించినది. బహిరంగముగ చెలిసినంతవరకును, అమృతబజారు పత్రికకును బెంగాలీపత్రికకును ఆక్షేపణములగు వృత్తాంతముల బాపుటయే వీరి ముఖ్యద్దేశమని గాన్పించుచున్నది. ఇదియే ప్రబలదోషమయినచో, ఏ భారతీయుని స్వాతంత్ర్యము భద్రముగ నుండగలదు? అమృతబజారు పత్రిక వ్రాసినటుల, బహిరంగముగ త్రోవలో న్యూసెన్సు జరిగించిన వారిని గూడ దేశరక్షక శాసనము క్రింద నిర్బంధించినచో, ఆశ్చర్య మేముండగలదు? దేశములో నీ విషయమై సంఘటనలు గలుగుచున్నది. రాజకీయ శిక్షితుల తమిషవలయుననియు, మహమ్మదీయ నిర్బంధముల విమోచనము గావించవలయుననియు సంయుక్తరాష్ట్ర సమావేశమున దీర్ఘావించినది. అమృతబజారుపత్రిక వ్రాసిన యీ క్రింది యభిప్రాయముతో దేశము లెల్ల రేకేళింపగలరు.

“దేశరక్షక శాసనము సంగ్రామ శాసనము. సంగ్రామ సంబంధముగ నేరముల కుపయోగించుటకే యుద్దేశింప బడినది. కాని యిప్పుడే శాసనము సివిలు నేరములకు గూడ రాజ్యాంగము వారి యిచ్చ ననుసరించి యుపయోగింపబడుచున్నది. ఈ శాసనము ఇట్టి వివరీత రూపము దాల్చుచున్నంతవరకు భారతదేశములో నెట్టి ప్రముఖు డయినను, ఎట్టి నిర్దోషియైనను, సురక్షితుడనని దలంపజాలదు. అందుచే, మాంటాగూగారిని సందర్శించు భాగ్యము గల ప్రతి భారత ప్రముఖుడును ఈ శాసనమునందలి, యసహ్యకరముగ చిహ్నములను తొలగించి, దీనిక్రింద నిర్బంధింపబడిన వందలకొలది యువకులను విముక్తుల గావించవలయునని, నివేదించుట పవిత్ర కార్యమని దలంపవలెను. ఇందు విషయమై న్యాయము

జరుగనంతవరకు, హిందూదేశములో శాంతి ప్రబల జాలదు.”

మాంటాగూగారు భారతీయుల యానందమునకు గల కళంకము దొలగించెదరు గాక!

రాజధానిలో టీకాలువేయుట

ఇందును గూర్చి మదరాసు రాజధాని నివేదికము మా కార్యచాసము జేరినది. ఈ వత్సరములో 100-కే.5.6 వంతున టీకాలువేయుట దగ్గినది. కృష్ణా, నెల్లూరు, గోదావరి, విశాఖపట్టణము మొదలగు జిల్లాలలో టీకాలువేయుచుకొనినవారి సంఖ్య జాలదగ్గిరి. చెంగల్పట్టు దక్షిణరాష్ట్రము కోరపేటలో చాల వృద్ధి గాన్పించినది. మ్యునిసిపాలిటీలో నూటికి 12 కి వంతున దగ్గుదల గన్పట్టినది. ఒక్క సంవత్సరములోపల టీకాలను వేయుచుకొన్న వారి సంఖ్య 608,342 నుండి 588,937 వరకు దగ్గినది. మొత్తముమీద ఈ వత్సర ఫలిత మంతర్మ్యప్రకరముగ లేదని ప్రభుత్వమువారు చెలుపు చున్నారు. టీకాల చికిత్సల సంఖ్య యందును, జయముగాంచుట యందును గూడ, సంతృప్తికరముగ లేదు. వాక్సినేటరుల యజ్ఞానమే ఇందుకు కారణమని, తనిఖీజేయు ఉద్యోగులు చెప్పుచున్నారు. అందుచే, తెలివిగల వాక్సినేటరులకు నెక్కువ జీతము లొసగి, వారిని నియమింప స్థానిక సంఘములవారిని ప్రభుత్వమువారు హెచ్చరించుచున్నారు.

శాశ్వతీపాత్రము గారు మరల బ్రిటిషారు శాసన సభాసభ్యులుగ బ్రిటిషు భారతీయజాతి తరపున ఎన్నికొనబడెను. చక్రవర్తిగారిని నియమకము నంగీకరించి.

తాతా స్టీలు కంపెనీ: తాతా కంపెనీవారి సాంకేతిక కోర్సువారు నిన్నటికి ముగిసెను. 55 వోల్టే తాతా గారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. కంపెనీ యెట్లభివృద్ధి గాంచుచున్నదో తాతా గారు తమ యుపన్యాసమున తెలిపిరి. కంపెనీయొక్క యభివృద్ధి చాలవరకు యుద్ధములననే లభించినది. ఏలన హిందూదేశవారసము యుద్ధములకు వలయుపరికరములను చాలవరకు తమవద్దనే కొనుక్కొనుచున్నారు. చిల్లర పరిశ్రమల ననేకములుగ కంపెనీవారు స్థాపించుచున్నారని తాతా గారు చెప్పిరి. వాణిజ్యవ్యాపారములకు తగిన ఓడల నిర్మించుటకు కంపెనీవారు పూనుకొనురు. తాతా గారి దేశమునందలి జడలనందలిని ఆన్వేష్యదేశముల విడిచి దేశపారిశ్రామికాభివృద్ధికి పాటుపడగలరని.

రేపల్లె తాలూకా నల్లూరుపాలెములో సుఖవాసినారయ్యగారి యాజమాన్యముతో నొక సభ గావించి “శ్రీమత్సీతారామాంజనేయ గ్రంథాలయము”ను పేరితో నొక పుస్తక భాండాగారము స్థాపింపబడియె. (ఆర్కీవేరి రాఘవశాస్త్రి.)

నర్సాపురం తాలూకాభివృద్ధి సంఘము: ఈసంఘపు కార్యవాతన వార్షికోన్వయము యీ నెల 27-న తేదీవి. సి. పి. రామస్వామి అయ్యరు, బి. పి. బి. యల్; హైకోర్టు కలెక్టరుగారి యాధిపత్యము క్రింద జరుగుచును.

ఆర్కీవేరి 18-న తేదీవి పంజాబురాష్ట్ర మహ్మదీయ సభ విజయమంతముగ లాహోరులో జరిగెను. మహానుభావుడు దానుగారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. కార్యనిర్వాహకసంఘము ఏర్పరుపబడెను. అదివరకు గౌరవ కార్యదర్శిగా నుండిన షేర్ థాన్ యిద్దీసుగారు తమవదలిరి. రాజీనామానొసగిరి. వారిస్థానమున మా ధర్మోహుస్సేనుగారు కార్యదర్శిగ ఎన్నికొనబడిరి.

అలహాబాదులో 17 న తేదీ ఉదయమున మొక పెద్ద సభ జరిగెను. మోహరము పండుగలంబెట్టి కలహములు జరుగకుండునట్టి యేర్పాటులు గావించ బడియె. కమిషనరుగారు సభాధిపత్యమును వహించిరి. మాంటాగూ మదనమోహనమోహన్, మాల్వావిల్లుతు ముస్సేనుగారు మతవైషమ్యాల విడువగోరును గంభీరపన్యాసముల మొసగిరి.

వృత్తాంతములు

హిందూదేశ యుద్ధ ఋణము మొత్తము అక్టోబరు 10 వ తేదీ నాటికి అన్ని బాటలలో కలిపి రూ 52, 07, 62, 745 లయ్యెను.

రైస్ సేకరణకు బండి నడుపుట:—బెంగళూరులో నాకడు రైస్ సేకరణకు బండి నడుపినందున వానికి రు 50 లు జుర్రానా జేయబడినది.

కుక్కకాటు దౌర్జన్యము:—దీనియందు పిక్కపూడి (బెంగళూరు) గ్రోవ్వుకన్య (మామూరు) గార్లు మెసపాపే మియానాండి వచ్చిన 10 మంది పైనికులును పిచ్చికుక్క కాటు నకు చిక్కుకొనుచున్నారు.

రైలు ప్రమాదము:—రైలును ఆరు కాంపాండరు ఈ నెల 17వ తేదీన తిరుచనాపల్లి యొద్ద రైలుబండిలోనుండి దుముకబోయి చక్రములక్రింద పడిపోయెను. అతనిని రైల్వే వైద్యశాలకు తీసికొనివెళ్లి కాలనకిరి.

కలరా:—తిరుచనాపల్లిలో కలరావిస్తారముగ నుండుటచే కోటలోని పాఠశాలలకు కళాశాలలను అన్నియు మూసి వేయబడినది. నేనలోగూడ కొందరికి కలరా సోకినది. ప్రస్తుతము బాంకిపూలో కలరా తేదని తెలియుచున్నది.

పాముకాటు:—కాకాపాటి హనుకనిస్టేటు సురేంద్రనాథ బోసు రాత్రి మామూలుగా ప్రక్కమీద పరుండి నిద్రపోయెను. తెల్లవారి చూచునది కలెడు చనిపోయియుండెను. పరిశీలించగా నతడు పాముకాటునకు చనిపోయెనని తేలిినది.

అభిలఖారత మహమ్మదీయ విద్యార్థులు:—ఈ సంవత్సర మిసాథ కలకత్తానగరమున జరుగును. ఈ సభకు మోదరాబాదు వైజాముగారి దొరతనము హోము శక్రటరీ ఏ. మోదరీగారిని చెప్పి పరి- మైసూరు- మోదరాబాదు రాష్ట్రములవారు నియోజిందిరి.

దొంగతనము:—మైసూరు బంగారుగనిలోనుండి మెరు మాన్లు అనువాడును మరియుయు 17 రూ॥ ల వెలగల పనిముట్టును దొంగిలించిరి. మైసూరు సాలీనేరుకును. నేరము రుజువైనది. మైసూరుకు 2 సంవత్సరములను తక్కినవారికి నెల 6 నెలలను కఠినశ్రమ విధింపబడినది.

గో విశ్వేశ్వరయ్యగారు:—మైసూరు దివాను గో విశ్వేశ్వరయ్యగారి ఏకాగ్ర కార్యతత్వవల్లము జగన్మితము. పీఠ నవంబరు నెలలో మంత్రిత్వమును చాలించుకొందురని యొకవదంతి కలిగినది. ఈవదంతి ఆశ్చర్యము. పీఠ దీక్ష కాలము మంత్రిత్వమున నుండిగాని ప్రారంభింపబడిన అభివృద్ధి ప్రయత్నములు కొనసాగింపబడిన మైసూరు పేట్రెయిటు ప్రతిక వ్రాసినది.

మోసము:—ఒకడు తన కుమారుని వెంటబెట్టుకొని రానాపూటు సముదీవిజనలు ఆక్సెసుయొద్దకు పోయి నాకుమారుని పిచ్చికుక్క కరచినది. వానిని పిల్లలగు తీసికొని వెళ్లవలెను. నేను బీదవాడనని చెప్పెను. ఆయనోగ్గి అతనికి రు. 11-8-0 కొక్క మిచ్చి వా రిద్దరికిని రానాపూటు నుండి గానాటికి ఉచితముగా రైలుటిక్కెట్టును గూడ నిప్పించుటకు వ్రాసెను. కాని వారరటికి పోలేరు. వా రిట్లు చాలమంది ప్రభుత్వోద్యోగులను మోసపుచ్చుటకు తెలియుచున్నది.

గూఢచారుల ప్రభు:—గొల్లగుమ్మలగారి బట్టరు ఆలీ అను నతనికి కొద్ది రైటునలి అను అమెరికను స్త్రీ 75 రూపాయల వెలగల బంగారపు వాచీ నిచ్చెను. అతడు ఈ నెల 11 వ తేదీన ఉదకమండలము నుండి మరి కున్నునకు వచ్చుచుండగా దారిలో నావాచీ పోయినది. అతడు పోలీసువారికి తెలిపెను. వారు గూఢచారులను తెలిపిరి. వారు వాకబుచేయుగా రాబట్టెను పేటలో నల్లవందు నల్ల ఆరుగుగం పిళ్ళ వద్ద నా వాచీ దొరికినది. తన కొక కిచ్చగా నావాచీ నిచ్చెననియు తాను వానికి ఒక రూపాయ నిచ్చిననయు ఆరుము గము చెప్పెను. అచ్చిగాని పేరు మోడియ్యము. అతని ఈ నెల 15 వ తేదీన ఛాయపియను క్షుప్తయొద్ద కట్టుకొనిరి.

అయోధ్యాకోహిల్ముందు రైల్వే పనివాండ్రలో నీమధ్యను సమైక్యకట్టుదారులు నుమారు 6000 మంది యుండిరి. ఆ రెయిల్వే ఏజెంటు హోల్వేజుగారి ప్రయత్నముల మూలమున కట్టుదారులు మరల 17 వ తేదీ ఉదయమున తమ పనిని ప్రారంభించిరి. జీతములు చాల వనియే వారి వాదము. వారి జీతముల తగినరీతి నభివృద్ధిజేసెద మని ఏజెంటుగారు వాదనా మొనగిరి. ఈ నెల 16-వ తేదీన అయోధ్యా కోహిల్ముందు రెయిల్వేలోని యూరోపియను, ఆంగ్లో-ఇండియను గార్లు జిల్లా నూపరింపెండెంటు గారి వద్దకొక ప్రతినిధి సంఘము నంపిరి.

రెండు కళాశాలలు మూయబడుట:—విద్యార్థులు కొందరు గత శనివారమునాడు సభజేసి, అధికారులు నిరోధించిన నను తాము అన్నిమీటింగులకును పోవుదు మని తీర్మానించి యుండిరి. సభకు హిస్లాపుర కళాశాలయందలి ఎమ్.ఎ. తరగతి విద్యార్థి అబ్దుల్ హిమీదుఖాను అనునత ధన్యతకుగ నుండెను. కళాశాల పిన్సీలుగారి విద్యార్థిని కళాశాల కీ యధ్యపంతున రమున రాగూడదని యుత్తరువుజేసిరి. తీర్మానమునరద్దుజేసికొనవలసినదని హిస్లాపు, మారిసు కళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయు లిరువురును విద్యార్థులను కోరిరిగాని విద్యార్థులు సమ్మతించిరికాదు. అనంతరమున నవంబరు 20 వ తేదీవరకు రెండు కళాశాలలను మూసివేయబడినది. రెండు కళాశాలల యందు ను నుమారు 800 మంది విద్యార్థులు కలరని నాగపూరునుండి తంత్రివార్తవచ్చెను.

మార్కు హంటరుగారు:—మార్కుహంటరు కరుణ గారిచే విద్యార్థి వేతనమును గోల్పోయిన విద్యార్థి అకళాశాలలోనే సహాయోపాధ్యాయుడగు కే. అమృతరావుగారి కుమారుడు. హిందూపత్రికా విలేఖకుడు అమృతరావుగారిని దర్శించి ఈ విషయమును గూర్చి ప్రశ్నింపగ నాతడేమియును తెలుచక ప్రకటింపవలదని గూడ కోరెనట. అట్లు కోరినను విసక ప్రకటించి నందులకు ఆగ్రహమును తెలుపుచు నమృతరావు గారు హిందూ పత్రికాధిపతి కొక లేఖను వ్రాసిరి. అమృతరావు గారికి విచారము. ఆగ్రహము. మనస్సుకంటము కలుగునా మానునా అనునది స్పష్టమిషయము. జరిగిన ఆక్రమము సార్వజేషిక విషయముగాన తమవిధిని తాము నిర్వర్తించితిమని హిందూ పత్రికా సంపాదకులు ప్రకడించిరి.

సంయుక్తరాష్ట్ర రాష్ట్రీయ సభ:—గత 18-వ తేదీన సమావేశ మైన సభయందు పల్లికు సర్దిగుల కమిషనునకు సంబంధించిన తీర్మాన ముమోదితమైనపిదప పండిత హిందూ నాథ్ కుంజుగారు విద్యునుగూర్చి యొకతీర్మానమును ప్రతి నమునై తీర్చుచుచున్న ప్రారంభమయ్యెను. బాబుబాల్ బిహారి లాలుగారు ప్రతిపాదించిన సవరణము మోసము కాకపోయెను. ముందు సంవత్సరపు సభ ఏవురును జరుగుననియుగూడనిర్ధారణ జేయబడినది. సభకు తమ పురమున జరుపవలసినదని ఏమిగురు ప్రతినిధు లేకుపురములను నూచించిరి. అలీఖురుపురమున యుండటి సభ జరుగునట్లు తుదకు నిర్ధారణయయ్యెను. ప్రచార కార్యక్రమమును ప్రతినిధులు శక్తికొలది సాగింపవలసినదని తమ తుది యపన్యాసమున పండిత గోకర్నూరు మిత్రగారు హెచ్చరించిరి. ఈ కార్యములకు ధన మనగరమని సభవారికి విన్నవించి, సభలో 4 వేల రూపాయలు చందాలక్రింద పోగయ్యెను. పిమ్మట సభ మగిసెను.

హిందూ ముసల్మాను కలహము: తగిన ఏర్పాటులు:—మోహరము పండుగ సమయమువ్నాడు హిందువులకును ముసల్మానులకును కలహములు గలుగకుండు నిమిత్తము కలకత్తాలో తగిన ఏర్పాటులు జేయబడినవి. కలహములేనియో భయంకరముగ జరుగుననుమని గాలికబురులు పుట్టినను విచారణము నైనది యనాధారములుగ గన్నట్లెను. కొన్నిచోట్ల నింకను ప్రజలు భయమొందుచునే యున్నారు. పోలీసువారు తగిన ఏర్పాటుల గాచించిరి. నిన్నటి దినమునను మొన్నటి దినమునను చిలుత కలహము లేనియో గలిగినవిగాని యిది వెంటనే యాపుజేయబడినది. కొన్నిచోట్ల దుకాణదారులు రాత్రి యయి సంతనే కొట్టులను గట్టివేయుచున్నారు. సాయధరతుకథలు లును, సాధారణ రక్షరథ లును ప్రతి సమయమునందు కావలికాయుచు పీఠలలో తిరుగుచున్నారు. నిన్నటిదినము హిందూ ముసల్మానీయ నాయకు లొక సభజేసిరి. వారి ప్రతినిధి సంఘముకటి పోలీసు కమిషనునకుగారి జూడనేగెను. ఆయా స్థలములందలి జనుల కలహములలో పాల్గొనకుండ జేయుటకు కొన్ని సంఘములు నెలకొల్పబడినవి.

ఒక పైనికునికి నిష్పంధావాసము:—బెంగళూరులో నివసించు చుండిన యొక మక్కాద గల ఆంగ్లో యండియను దేశరతుక నేనలో చేరెను. అతనిని బి. క్లాసులో నుంచిరి. అతడు సరిగా డ్రెస్సు నేర్చుకొను చుండెను. ఇతడు కొన్ని దినములు రాత్రులయందు గూడ డ్రెస్సు నేర్చుకొనవలసి వచ్చినది. అటు పిమ్మట ననారోగ్యము కలిగినది. పైనికాధి కారలకు తెలిసెను. వారు మిలిటరీ డాక్టరుల యొద్దకు పంపిరి. వేళకతడు వెల్లెనుగాని డాక్టరు పరీక్షచేయలేదు. ఏవో కొన్ని ప్రశ్నలడిగి మామూలుగా డ్రెస్సును వెళ్ళుచు నెను. ఆ సంగతి నాతడు పైనికోద్యోగితో చెప్పెను. అతడు వ్రాసియున్న నెను. అట్లు వ్రాసియుచ్చెను. మరి మూడువారము లేమియును జరుగలేదు. ఈనెల 14-వ తేదీ ఆదివారమునాడు ఆ నేనలోని వారే ముగ్గురు క్రొత్త పైనికు లతని కార్యాలయమునకు వచ్చి ఆగ్రాము నకు తీసికొనిపోయిరి. అది మొదల తడు మరల నింటికి రాలేదు. ఈ వార్త అతని భార్య కంఠయోనివాసముగనే తెలిపబడినను గర్భవతి యగు నామె కకాల ప్రసవము కలిగినది. ఇతడు పైనికుల అధీనమందుడుటచేతను పైనికుడుగా భావింపబడుటచేతను డిస్ట్రబ్యుకోర్టు మార్షలు విచారణనుకోరి న్యాయవాదిని పెట్టెను. “అధికారిపై నసత్యముగు నేరముమోపెను. పనిలోనికి రామానెను” అను నేరము లతనిపైని మోపబడినది. అని యొకరు మదరాసు లైమ్సు ప్రతికకు వ్రాసిరి.

నేర్పరియగు దొంగ:—కే. రంగస్వామయ్యంగారు కుటుంబముతో గూడ ఎర్నాకులమునుండి మంగుళూరుకు ఈ నెల 16-వ తేదీన రైలులో ప్రయాణముచేసి పోదనూరు వద్దదిగి కోయంబుత్తూరుకు వెళ్లుబండిలో నెక్కిరి. పిమ్మట చూడగా ఒకపిల్ల మెడలోని బంగారపుగొలుసు కనబడలేదు. అతడుబండిలోని వారి నందరిని రైలులోనివారి నందరినిగూడ నడిగెను. సాయంకాలము 5-45 గంటలకు బండి కోయంబుత్తూరునకురాగానే అతడుతొందరగా బండినుండిదిగి రెండవక్లాసు గుమ్మునుద్దకుపోయి గొలుసు పోయినదని గోలపెట్టెను. అప్పుడు మదాతుకులము స్టేషను పోలీసు ఇన సెన్సెక్టరు అచటనుండెను. రంగస్వామయ్యంగారి ప్రక్కను రైలులో కూర్చుండిన యొకనిపై నమమానము కలదని వారు చెప్పగా పోలీసు ఇన సెన్సెక్టరు మరికొందరి సహాయమున అతనిని పట్టుకొని వెతుకగా అతనియొద్ద నా గొలుసు దొరకినది. అతడు తిరుచనాపల్లి వాస్తవ్యుడు. కందస్వామిపిళ్ల అను వాడు అతడు బండి పోదనూరుకు రాకమునుపు తన ఉత్తరీయము నా పిల్లమెడపై పడనేని జారిపడినది తీసుకొందునని చెప్పి తీసుకొనుటలో నా గొలుసునుగూడ తీసుకొని పొదునూరు యొద్ద ఆ బండినుండి దిగిపోయి ఇంకొకబండిలోని కెక్కెను. గొలుసును బట్టలలోపలదాచి కోటుతీసివేసి బట్టలనుమార్చెను. అతనిని పొదునూరు పోలీసుస్టేషనుకు తీసికొనిపోయిరి.

కైకలూరు గ్రామములో ఒక పెద్దచెరువుకలదు. ఆ చెరువుకు భవానమ్మ చెరువుఅని పేరు. ఆచెరువులో పూర్వమునుండి స్నానముచేయుట వాడుక. అయితే యిప్పుడు మాతాలాకా గుమాస్తాలలో 2-3 స్థురు ప్రతిరోజు చెరువు అంతయు ఈత యాదుదురు. మాతాలాకాకు క్రొత్తగా కొంతయంది గుమస్తాలు వచ్చిరి. అందులో సుబ్బారావు, సదాశివరావు అను కుర్రకుమస్తాలు చెరువు యాదుటకు గతరాత్రి పండెం వేసి కొని మరురోజు ఉదయం చెరువుకు స్నానముకు వెళ్లి యాదుచుండగా కొంతదూరం వెళ్లునదికి సదాశివరావు అను కుర్రగుమస్తా కాళ్లు తేలిపోయి సహాయము సహాయముఅని కేకలువేసి నాడు. అంతలో అచ్చటన్నానం చేయుచున్న మాతాలాకా నిరస్తాదారు గారైన శ్రీ తాడిమిళ్ళ రామయ్యపంతులుగారు వెంటనే వెళ్లి నీరు అందని స్థలమందున్న సాంబశిరరావు అను గుమస్తాను అధయిర్యపడకుమని ధయిర్యంచెప్పి నీటిలోమునుగుచున్న వానిని లేవనెత్తి దగ్గరనున్న తాలూకా గుమస్తాలయిన తుర్కపాటి ఆంజనేయూపంతులుగారిని సహాయమురావలసినదని కోరగా వెంటనే చిచ్చి ఇద్దరుకులిసి సదాశివరావును చెరియొక చేతితో పట్టుకొని మిగత చే ఒక చేతితో యాదులాడుచు సమీపములో నున్న పిన్నీరువద్దకు తీసుకొని వెళ్లి పిన్నీరు మీద యెక్కించి ఒడ్డుకుతీసికొని వచ్చినారు. అంతట అచ్చట నున్న వారందరు రామయ్య ఆంజనేయలుగార్లను చాల ప్రశంశించిరి. మానవజన్మమెత్తి ప్రాణాపక నష్టలయకు తమ ప్రాణుల యినది తెక్కిచేయక అందని నీటిలో ముగి పోవుచున్న వానిని బ్రతికించిన వీరి జన్మమే జన్మము. వీరే నివైన బ్రాహ్మణులు. వీరే నిజమైన దేశప్రుతులు. (ఒకవిలేఖరి)

THE GREAT WAR

MRS. BESANT'S RELEASE: STATEMENT BY MR. MONTAGU

PORTUGUESE PRESIDENT IN LONDON

PRINCE BUELOW LIKELY TO BECOME GERMAN CHANCELLOR

GERMANY'S FEYERISH PREPARATIONS FOR AIR SUPREMACY

[Reuter's Agency]

Great Britain

Mrs. Besant's Release.

No Criticism of Madras Govt's Action.
Statement in Parliament by Mr. Montagu

LONDON, October 11.

In the House of Commons Mr. Montagu made a statement with regard to the release of Mrs. Besant and her associates, declaring that the course followed in no way constituted criticism of the action of the local Government, which was in fact approved by the Government of India and never questioned by himself.

Mr. Bonar Law, replying to Mr. Joynton-Hicks, said he did not think the matter was one on which a long discussion would at present be advantageous and he could not undertake to facilitate such a discussion.

Full Text of Mr. Montagu's Reply.

LONDON, October 18.

Mr. Montagu's statement in the House of Commons with regard to the release of Mrs. Besant, and Messrs. Arundale and Wadia was made in reply to a request from Sir John Rees for information.

Mr. Montagu said:—"I cannot say much, but it is important to say that the action taken by the Government of Madras in June in placing restrictions on the liberty of Mrs. Besant, Messrs. Arundale and Wadia was essentially precautionary rather than punitive.

The Madras Government have repeatedly stated that they had no wish to check constitutional agitation as such, but that they considered the methods employed by the agitators left no option but to remove Mrs. Besant and her associates from Madras by recourse to the Defence of India regulations. But restrictions of this kind lead to the consideration of the date for their removal, for there was obviously no date set. Obviously also they were not intended to last for ever. It would be reasonable to expect that the restrictions would be removed when the Indian Government were satisfied that their removal would not lead to a recurrence of practices which they were designed to prevent.

Accordingly, when I made announcement on August 20th regarding the policy of His Majesty's Government with regard to India, I asked the Viceroy whether the Indian Government would consider, in view of the alteration of the circumstances of the question, of removing the restrictions imposed on persons who solely on account of their violent or improper methods of political agitation had been dealt with under the Defence of India Act. Subsequently, I asked that, with a view to the meeting of Parliament and the possible necessity of laying papers, if it was decided to maintain the restriction upon her, a decision with reference to Mrs. Besant should be taken as soon as possible. The action taken by the Indian Government was taken on their own responsibility, but we were all anxious to secure a tranquil atmosphere in the future and this does not mean that I am not in complete accord with their action.

The Mahomedan Internes.

Mr. Montagu, replying to Mr. Wedgwood, said that certain Mahomedans were at present interned, but for a reason different from that in Mrs. Besant's case. They were interned because they openly sympathised with His Majesty's enemies.

Mr. Joynton Hicks gave notice that he would raise the subject on the adjournment to-night.

The Situation in India.

Comments in London Press.

ALLAHABAD, October 18.

LONDON, October 17th.—The "Times" and the "Morning Post" publish Reuter's telegrams from Simla and Bombay, the former mentioning the preparations of the different communities to present an address to Mr. Montagu, the activity of Mrs. Besant's followers, the Home Rule League, the excitement following the recent plain-speaking in the Imperial Legislative Council and elsewhere, and the European community's condemnation of Indian political agitation. A Bombay message reports the reception given to Mrs. Besant and Messrs. Arundale and Wadia and their drive through the streets. A later Reuter message from Bombay gives the effect of the resolution passed at the European Association's meeting and a summary of the president's speech.

LONDON, October 17th.—The "SUNDAY TIMES" announces an article by Lord Sydenham on the situation in India.

The "EVENING STANDARD" dealing with Parliament's activities during the coming session, expresses the hope that no rash experiments will be made in India at the present stage. The paper adds:—"However desirable it may be to be ready with schemes to meet the legitimate aspirations of India, it is sheer folly to undermine in any way the authority of the men to whom the colossal task of Indian rule is entrusted.

The "DAILY TELEGRAPH" has a special cable reporting Friday's meeting.—("Pioneer" special cable).

Mr. Duke on Irish Convention.

LONDON, October 18.

In the House of Commons in the course of a discussion on the Electoral Reform Bill, Mr. Duke said the expectations and prayers of the best citizens of Ireland went up for the success of the Convention. It was not too much to hope that their expectations and prayers would be gratified.

FREE MASONRY.

An Indian Mussalman Gentleman.

Becomes a Worshipful Master.

LONDON, October 18.

Mr. A. S. M. Anik was installed as worshipful Master of Wintage Lodge number 3,178 last night being the first member of the Boarah-Muslim community to reach the chair of any lodge in the United Kingdom. There was a distinguished gathering present and messages of congratulations were received from the Duke of Connaught, Lord Amphil, Lord George Hamilton, Mr. Montagu and the Aga Khan.

Ceylon Tea Sales.

Distribution Methods.

LONDON, October 18.

At yesterday's sales of Ceylon Tea prices of the highest class were again generally weakening to the persistence of the report that prices of this class would in future be controlled. A similar state of affairs was manifest with tea of lower grades. Tea of the highest class sold as low as 2.3½ a pound.

LONDON, October 18.

In order to avoid further strain on railways it is proposed that all Tea landed at northern ports shall be distributed only in Scotland, Ireland and England north of Birmingham, while tea brought to London shall, according to the proposal, be distributed in the southern counties. All tea will continue to be sold in London.

Government Arrangements to Purchase Tea.

LONDON, October 18.

The "Times" says owing to heavy increase in shipments to the United Kingdom since summer the situation in respect of tea stocks will be greatly improved in the near future. The New Scheme of Control of Supplies which Lord Rhonda is preparing whereby Government will buy in Calcutta and Colombo F. O. B. and ship at blue book rates, should go far to meet the difficulties due to advancing freights.

Casualties amongst British Officers.

Mendacious Statements Contradicted.

LONDON, October 18.

The War Office replying to allegation made in Swedish newspapers that British officer casualties averaged 511 daily in August, declares that they averaged 183 daily in August and 106 in September the highest daily average was 282 in July 1916. The above figures include slightest casualties.

Portuguese President in London.

Received by King George.

Lord Derby's Dinner in his Honour.

LONDON, October 18.

The President of Portugal was received by King George at Buckingham Palace to-day and his Majesty returned the call at the Portuguese Legation. Subsequently the President lunched with the King at the Palace. Lord Derby gives dinner in honour of the President to-night.

Honouring Heroes.

Nine New V. C's.

Their Noble Deeds.

LONDON, October 18.

Further stirring stories of heroism are related in the "Gazette" announcing the names of nine new recipients of the Victoria Cross. One of the most striking is that of PRIVATE HARRY BROWN.—Late Canadian Infantry. A strong enemy counter-attack had captured a position and caused a critical situation. The wires being but it was of the utmost importance that Headquarters should be informed of the position, and Brown and another soldier were given a message and ordered to deliver it at all costs. The other messenger was killed and Brown had his arm shattered; but he proceeded through an intense barrage until he arrived close to the support lines and found an officer. Brown was so spent that he fell down the steps of the dugout, but he retained consciousness long enough to hand over the message saying "Important message" and then became unconscious. He died a few hours later. His devotion to duty was of the highest possible degree imaginable, and the successful delivery of the message undoubtedly prevented a temporary loss of position and many casualties.

TELEGRAMS.

SERGEANT FREDERICK HOBSON, Canadian Infantry.—During a strong enemy counter-attack a shell buried a Lewis Gun in a forward post in a communication trench leading to the enemy lines and killed the crew except one, Hobson, though not a gunner, grasped the great importance of the post and rushed from the trench dugout, dug out the gun, and got it into action against the enemy who were advancing down the trench across the open. The gun then jammed, and Hobson, though wounded, and rushed by the enemy, held them back single-handed with bayonet and clubbed rifle until he was killed by a rifle shot. Meanwhile, the surviving enemy were beaten off. Hobson's valour and devotion to duty saved a serious situation.

The remaining recipients all belong to British regiments. They include

SERGEANT JOHN CARMICHAEL, North Staffords.—Who in order to save his comrades, placed a steel helmet over a burning grenade and stood on it, till it exploded and blew him out of the trench seriously injuring him. His splendid act of resource and self-sacrifice saved many men.

LANCE-SERGEANT JOHN MOYNEY, Irish Guards.—Although surrounded by the enemy, with no water and little food, he held, with fifteen men, an advanced post for ninety-six hours. On the morning of the fifth day, a large force of the enemy advanced to dislodge him, but he attacked the enemy, bombing and machine-gunning them very effectively. Being surrounded by superior numbers, he led his men back in a charge through the enemy-reaching stream between the post and the line. He and a private then covered the retirement of the remainder. When the whole force was safely across, Moyney himself crossed under a shower of bombs. His endurance, skill, and devotion to duty enabled him to bring the entire force safely out of action.

War Memorials Competition.

LONDON, October 18.

The Press Bureau states that competition for the design for a memorial plaque for the next of kin of those killed closes at the end of 1917, to enable members of forces serving overseas, and artists resident in the Dominions to participate.

"Our Day".

Good Opening Contributions.

LONDON, October 18.

The King has given a donation of ten thousand sterling in connection with "Our Day," the Queen, one thousand; and the Prince of Wales, three thousand.

Last year's contributions were the King five thousand and the Prince of Wales, one thousand.

The American Red Cross has given £200,000.

Allied Shipping.

British Traffic and Losses.

LONDON, October 18.

The Admiralty announces that the arrivals during the week numbered 2,124 and sailings 2,091. Twelve steamers over sixteen hundred tons and six under were sunk. Five ships were unsuccessfully attacked. One fishing boat was sunk.

Exemption from Overseas Service.

Hard Cases will be Considered.

LONDON, October 18.

While the War Office is unable to grant general exemption from Overseas Service to all heroes of the early days of the war, arrangements are being made to meet hard cases.

Sir Auckland Geddes.

LONDON, October 18.

Sir Auckland Geddes, Minister of National Service, has been adopted as the official party candidate for Basingstoke.

Thanks of Parliament to Armies.

LONDON, October 18.

In the House of Commons, Mr. Croft asked when the House would have opportunity of recording its gratitude to the armies of the Empire for their heroism in the successive victories of Allies since July 1916. Mr. Bonar Law replied that it was intended that a resolution on matter should be moved by the Prime Minister on 29th instant, and its terms would be announced in a day or two.

The death of Sir William Byles M. P. is announced.

Sweden

Sweden and Britain.

The Case of Seized Despatch.

LONDON, October 18.

NEW YORK.—Although no official statements are forthcoming Washington correspondents persist in the story that the Swedish Minister has made representation to the State Department in endeavouring to secure the release of Swedish diplomatic mail pouches alleged to have been seized at Halifax and now held by the British Embassy at Washington with seals intact. Correspondents aver that the Embassy does not desire to inspect the contents of the pouches but merely desires a guarantee from the Swedish Government that they contain nothing unneutral. The "New York Times" says at the State Department's request, the Swedish Minister has undertaken to cable to Stockholm and endeavour to secure the guarantee.

TELEGRAMS.

Germany

Prince Buelow and German Chancellor-ship.

Rumours in Berlin.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—The sudden return of Prince Buelow to Berlin has caused rumours that he is succeeding Dr. Michaelis.

War Credits and Social Democrats.

A Motion Rejected.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—A conference of German Social Democrats at Wuerzburg rejected by 284 votes to 26 the Independent Socialist motion in favour of Social Democrats voting against war credits.

AIR SUPREMACY.

Germany Fearful of Allies and America. Straining Every Nerve to Match the Allies.

LONDON, October 18.
The following facts, which have come to the knowledge of the French Staff, illustrate the vital importance of air supremacy for the Allies. Germany is straining every nerve in anticipation of America's new air squadrons and the Allies' Spring air-offensive. The number of German battleplanes is being doubled during the winter and the motor building factories all over Germany are enlarging their plant and reinforcing their labour. Twenty-nine new important factories were created between February and August and large orders are being placed in Switzerland. Quantities of three-seater, 260 horse power, bombing machines are being built capable of carrying eighteen hundred weight of bombs and climbing twelve thousand feet in thirty-five minutes. New models of every type are being feverishly produced and include a new machine all of metal for co-operation with infantry. A big German bombing-machine, which recently landed in Holland, was fitted with an electric installation for the purposes of the bombing aviator. Simultaneously the Germans are greatly augmenting the "personnel" of their Air Services and expediting and encouraging transfers to it. A captured order by General von Ludendorff states that the Allies are employing aeroplanes economically, with a view to the great battles of the future, and says: "We should be wrong to overwork and wear out our air formations which are inferior in numbers. The infantry must be told that it is impossible to prevent the enemy flying over our lines. Airmen must be used sparingly in calm times in order that Germany may have as many machines as possible for great emergencies".

Recent Food Riots.

Severe Repression in Pilsen.

LONDON, October 18.
Interpellations in the Reichstag revealed serious food riots in Pilsen during August. Seventy shops were plundered and the troops fired killing and wounding several. Martial law was proclaimed.

German Sailors Refuse to go in Submarines.

LONDON, October 18.
AMSTERDAM.—The Newspaper "Belgisch Dagblad" reports that German sailors at Ostend last week mutinied and refused to go on board submarines. An officer was thrown into sea. About thirty mutineers were arrested, hand-cuffed and sent to Bruges.

France

Honouring a Famous Aviator.

LONDON, October 18.
PARIS.—A marble tablet to the memory of Captain Guynemer is being placed in the Chamber of Deputies.

Arrivals in French Ports.

LONDON, October 18.
During week ending 14th instant 855 ships arrived in French ports and 849 sailed. One steamer over sixteen hundred tons and one under were sunk. Five were unsuccessfully attacked.

Inter-Allied Conference of Parliamentarian.

LONDON, October 18.
Inter-Allied Conference of Parliamentarians now sitting in Paris will deal chiefly with commercial matters. It must not be confused with the great Inter-Allied conference which will before long assemble in Paris to discuss the whole political and military situation. Hitherto the American Government has held aloof from direct political association with the Allies, but is now reconsidering its attitude and is likely to participate in the Conference.

America

LONDON, October 18.
WASHINGTON.—Admiral Sims reports that a submarine in the War Zone on Tuesday torpedoed American Destroyer. One person was killed and five wounded. The damaged vessel reached port.

Russia

Russian Artillery Active. Enemy Bridges Destroyed.

LONDON, October 18.
PETROGRAD.—Russian artillery yesterday destroyed a number of enemy bridges which were being thrown across the Dvina.

Enemy Occupation of Gulf of Riga.

Russian Battleship Lost.

Naval Engagement.

LONDON, October 18.
The Russian wireless communicate says:—In the naval battle in the Gulf of Riga, the Russian battleship "Slava" was sunk. Enemy completely occupied the Oesel Island, but we destroyed everything of military utility. Enemy penetrated the Gulf of Riga after depriving us of the control of the Irbe Channel and pressed back our patrols in Moon Sound.

LONDON, October 17.
Our battleships "Grazhdanin" and "Slava" and cruiser "Bayan" engaged the enemy and drove back vanguard. Their principal fighting units included two Dreadnoughts of the Grosser Kurfuerst type. Enemy's artillery outranged that of our oldships which defended the entrance for a considerable time severe damage forcing their retirement. The "Slava" received several hits beneath the water line, but nearly all the crew were saved. Our coast batteries at the entrance to Moon Sound dispersed torpedo boats attempting to approach our ships, but afterwards an enemy dreadnought but batteries out of action. Another detachment of our naval men on Moon Sound kept back attacks from North. Simultaneously a great number of air-craft dropped many bombs on our ships in harbours. Enemy landed small detachments on Dago Island, but our fire forced them to return to their ships. Subsequently enemy Cruiser and Dreadnought bombarded the landing place. Patrols that fifty-five enemy ships are in the neighbourhood of Oesel and Dago.

Greece

The Skouloudis Cabinet.

To be Prosecuted.

LONDON, October 18.
ATHENS.—A Parliamentary Commission of enquiry has recommended the trial by the High Court of members of the Skouloudis Cabinet, with the exception of Admiral Coundouciotis for acts of illegality.

Austria

Tuberculosis in the Army.

LONDON, October 18.
ZURICH.—A Vienna message states: that tuberculosis in the Austrian army increased to 63 per cent in the first half of 1916 as compared with 12 per cent in the first half of 1915.

Italy

Italian Traffic and Losses.

LONDON, October 18.
ROME.—During the week ending the 14th inst. 315 ships entered Italian ports and 338 departed. Four steamers under 1,500 tons were lost. One mailboat and one sailing ship were unsuccessfully attacked.

Spain

Martial Law Revoked.

LONDON, October 18.
MADRID.—Martial law has been revoked. The Minister of War has resigned and General Marina has been appointed his successor.

British Front

London Troops Make Successful Raid.

LONDON, October 17.
MARSHAL HAIG'S Communique this afternoon says London troops made successful raid last night in the neighbourhood of Gavrelle several of enemy were killed or captured. Our casualties were light. Hostile artillery has been active south of Ypres-Comines canal and in the neighbourhoods of Zonnebeke and Broodseinde.

Three Enemy Aircraft Felled.

LONDON, October 18.
The Admiralty states that naval aircraft carried out patrols yesterday and encountered several enemy formations. One enemy seaplane was brought down and two other hostile machines probably destroyed.

Hostile Artillery Activity.

LONDON, October 18.
A British communique says:—There was considerable hostile artillery activity north-east of Ypres and in the coast sector. The activity of our artillery on the battle front continues.

British Air Success.

Factory Set on Fire.

LONDON, October 18.
A British communique with regard to aviation says:—British aeroplanes carried out a very successful raid this afternoon on German territory. They attacked a factory westward of Gaarbrucken, forty miles beyond the German frontier, and dropped many bombs with good effect. Fires broke out in the factory. All machines returned. Many bombs were dropped yesterday on billets and trenches. We brought down three German machines. One of ours is missing.

The Salient of Ypres.

Extending Wedge in German Lines.

LONDON, October 18.
WASHINGTON.—The official weekly review of the war draws attention to the French successes in the neighbourhood of Houthulst Wood, which have given the Allied advance in Flanders needed elbow room.

The character of the Ypres salient, which was formerly too narrow for large masses of troops, has been completely changed. It is no longer a salient but an ever extending wedge being progress, lively driven into the German lines.

French Front

Lively Artillery Actions.

LONDON, October 11.
A French communique says there were lively artillery actions particularly in the region of Plateau d'Ailles and the right of the Meuse.

LONDON, October 18.
The French communique says:—Enemy aeroplanes last evening bombed Nancy, killing some civilians. Six German aeroplanes were destroyed yesterday and five fell out of control into their own lines. French air squadrons freely bombarded railway stations, factories numerous munition depots and bivouacs.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Simla

Sir Sankaran Nair's Tour.

SIMLA, October 18.
The Hon'ble Sir C. Sankaran Nair, will leave Simla on the 24th October and arrive at Delhi on the 25th where he is to be entertained till the 27th. He leaves for Bombay on the 28th and stays there till the 31st returning to Delhi on the 2nd November.

The Jam Gives 1 Lakh for Planes.

SIMLA, October 18.
The Jam Sahab of Jamnagar has generously offered a lakh of rupees for the purchase of aeroplanes for use in any of the fronts. The offer has been gratefully accepted.

Trinidad Legislative Council.

An Indian Representative Elected.

SIMLA, October 18.
His Majesty's Government has approved the reappointment of Mr. George FitzPatrick, the gentleman selected in 1912 as the representative of British Indian community to the Legislative Council of Trinidad. Mr. FitzPatrick is the son of an indentured immigrant to the colony who became a landed proprietor in the island of Trinidad.

H. H. the Maharaja and the Maharani of Baroda left Simla to-day.

Bombay

The Tata Steel Company.

Continued Prosperity.

BOMBAY, October 18.
The annual general meeting of Messrs. Tata Iron and Steel Company was held this evening, Sir Dorab Tata presiding. In moving the adoption of the report Sir Dorab Tata referred to the continued prosperity of the company and said the operations of the Company had resulted in another prosperous year. It was only partially true to say that the

Prosperity was due to War

for though the Government of India were thrown solely in their arms for the supply of rails the company accepted this year also lower prices from the State than those ruling in the market. The Company was striving thoroughly to equip itself to meet the increased competition when peace returned. It had devised an elaborate plan of extensions with up-to-date plan so that more steel would be produced at less cost. It had also planned

Large Number of Subsidiary Industries

which would take up most of the steel produced. In this connection it was securing the co-operation of a large number of Indian, Anglo Indian and British firms of first rate importance who would take up those subsidiaries. The cost of extension would exceed the original estimates but it would be compensated for by increased and early production and better prices. He then referred to the labour question, the establishment of the technological institute at Sakchi, the prospect of

Building Ships for Commerce,

from Tata Steel and even armaments and men of war and in conclusion said:—May I appeal to all who live in this land and love it to work in harmony and in co-operation for its general development. I appeal to them to sink all party differences to realise that the interests of any one set of people are closely bound up with the interests of the whole land and that in the industrial and commercial growth of the country the interest both of those who have adopted it and of those who are born of the soil will be fully served. I fail to see where any

Clash of Interests

lies. I fail to see the necessity of any community ory that its interests must be safeguarded in a country like India full of promise and resources. There is indeed no room for grave apprehension of any kind on the part of any mercantile community in the land for in the development of the whole there is the development of every part and in working in co-operation for the best interests of the country each part will reap its own just reward. It will only be by such united work India will rise and resume its place in the vanguard of civilization which once belonged to her of right.

The report was adopted and the dividend declared by Directors sanctioned.

విరోధామహాసంగ్రామము

ఆనీబి సెంటమ్మగారి విమోచనము

పార్లమెంటు సభలో ప్రశ్నలు-మాంటాగూగారి ప్రత్యుత్తరము

పోర్చుగలు ప్రెసిడెంటు లండను నగరమునకు వచ్చుట.

(ప్రతిపక్ష విజయింపెను.)

ఆంగ్లండు

బీసెంటుగారి నిర్బంధావాస విమోచనము

లండను, ఆక్టోబరు 16:— ప్రజల మందరమున ఆనీబీ సెంటు, ఆరండేలు, వాడియాగారలను విడిచిపెట్టుటను గూర్చి సమాధానమును జెప్పుచు మాంటేగుగారిట్లు చెప్పిరి. స్థానిక దొరతనమువారు గావించిన చర్య నెవ్వరును ఖండింపలేదు. వైగా హిందూదేశ దొరతనము వారాచర్య నామోచించిరి. ఏల నిర్బంధించితిరి? అటుల జేయుట సరియాయని తా నెన్నుచును ప్రశ్నింపలేదు.

జాయిన్సును హిక్కుగారికి ప్రత్యుత్తరము నొసగుచు ప్రస్తుత మీ యంతమును గూర్చి విశేషముగ తర్కించుటవలన నెట్టి లాభమును గలుగ నేరదు. అందువలన దాని విశేష కాలము వరకును తాను వెంటుచేయు నిశ్చయించుకొనలేదని బోన్గ్లా గారు చెప్పిరి.

మాంటేగుగారి ప్రత్యుత్తర వివరములు.

లండను, ఆక్టోబరు 16:— ఆనీబీ సెంటు, ఆరండేలు వాడియా గారల విమోచనమునుగూర్చి జరిగిన సంగతియొక్క వివరములను తెలుపవలసినదని సర్ జాను రీసు గారు మాంటేగుగారిట్లు చెప్పిరి. “నేను విశేషముగ వివరములను చెప్పజాలను. కాని ఒక సంగతిని గట్టిగ చెప్పట మాత్రము ఆవశ్యకము. జాను సెంటులో నుదగాను దొరతనమువారు ముఖ్యముగ అల్లరి జరుగవలయుటను మాత్రమే ఇట్టి కార్యమును గావించిరిగాని చేసిన నేరమునకు శిక్షగమాత్రము కాదు.

కాననవిరుద్ధము కాని ఆందోళనమును అణచివేయు కల యునని తా పెన్నుచును కోరలేదని నుదగానుదొరతనము వారనేకమాదులు చెప్పిరి. అందువలన ఆందోళనాపరులు గావించు తీవ్రవర్తన లీమవుర్లను వేరొకచోటునకు గొంపోయినగాని తగ్గ నేరదని ఆలోచింపబడి హిందూదేశరక్షక కాననము ననుసరించి దొరతనమువారు వారలనుసంబంధమునకు మార్చిరి. కాని ఇట్టి నియమములు గావించుటవలన నీనియమము లెంత కాలము వరకునును ప్రశ్న వెంటనే గలుగగలదు. ఫలానాకోజు వరకునని తేదీని యుంపబడలేదు. మరియు నీనియమములెల్ల కాలము నుండవలయు నని ఉద్దేశింపబడ వలయును విశేష మగుచున్నది. అందువలన తా మేయాందోళనా పద్ధతుల నాపి జేయవలయునని హిందూదేశ దొరతనము వారాలోచించిరి. అట్టి పద్ధతులమరల, నారంభింపబడవని తాను సమాధానము నొందినపిదప వారట్టి నియమములను దీనివేయ వచ్చునని తలంచుటెంతయు యుక్తియుక్తము.

మఱియు, ఆగష్టు 20 వ తేదీని హిందూదేశమునుగూర్చి చక్రవర్తిగా రెట్టివిధానము నవలంబింప దలచినదియు నేను వ్యక్తీకరించినపుడు నేను రాజప్రతినిధి గారి నిట్లడిగితిని. స్థితి గతులు విశేషముగ మారుటనుజూచి హిందూదేశ సంగతుక కాననము ననుసరించి రాజకీయాందోళనమును కఠినమార్గము లనుగాని తగని మార్గములను గాని నడపించు నిమిత్తము మాత్రమే గావించబడిన ఈనియమముల నింతటితో తీసివేయుట యుచితమాయను సంగతిని హిందూదేశ దొరతనము వారాలోచింతురా? తదనంతరము నేను చురల, పార్లమెంటు సభ ఇకమిద సమావేశము కాబోవుచున్నది గాన ఆ సమయమున నీ నిర్బంధా వాస స్థితిగతుల వివరించు కాగితములను ప్రజల మందరమునందు చాఖలు చేయవలసి యుండవచ్చును గావున వారల నింకను నిర్బంధావాసమునందుండుటకే మీరు నిశ్చయించితిరా? నిశ్చయింపవలెన్న సాధ్యమగు సంతృప్తితో నేని యొ నిశ్చయమును గావించి నాకు తెలియజేయుదని నేను వారి నడిగితిని. హిందూదేశ దొరతనమువారు గావించిన పనిని తమ పూచీమీదనే గావించిరి. అయినను మన మందరమును గూడ నికమీద దేశమున నెవ్వరి నెలకొల్ప

నాతురత నుంచుచున్నాము. ఇట్లు చెప్పినంతన నేను హిందూదేశ దొరతనము వారి చర్యను పూర్తిగ సంగీకరింప లేదని నా యభిప్రాయము కాదు.

మహమ్మదీయ నిర్బంధితులు

వెడ్డేపుడ్డుగారి ప్రశ్నకు త్తరము నొసగుచు మాంటేగు గారిట్లు చెప్పిరి. ప్రస్తుతము కొంతమంది మహమ్మదీయులు నిర్బంధింపబడిరి. కాని ఈనిర్బంధము బీసెంటుగారి నిర్బంధము వంటిది కాదు. చక్రవర్తిగారి శత్రువులయెడ వారు బహిరంగముగ సానుభూతిని జూపినందులకు వారు నిర్బంధింపబడిరి.

హిందూదేశ స్థితి.

లండను, ఆక్టోబరు 16:— “టైమ్సు” పత్రికయు మార్నింగ్ పోస్టు” పత్రికయు సిహా బొంబాయిలనుండి వచ్చిన రైటుగారి తంత్రీవార్తల ప్రకటించినవి. అందు మొదటితంత్రీ వార్తలో, మాంటేగుగారి కభినందక పత్రికల నర్పించుట కాయాతరగతులవా రొసరించు ప్రయత్నములను గూర్చియు, బీసెంటుగారు యనుచురల సందడిని గూర్చియు, హోముయూ లీగును గూర్చియు సామ్రాజ్యకానన సభయందును మరి యొకచోటను గావించబడిన ఇటీవలి నిష్కృష్టోపన్యాసము లనుగూర్చియు, యూరోపియనుజాతి బారతీయుల యాందోళనమును ఖండించుటను గూర్చియు వివరములు ప్రచురింపబడియెను. బొంబాయి వార్తయందు బీసెంటు, ఆరండేలు, వాడియాగారలు బొంబాయిలో నెట్లు సత్కరింపబడినదియు, వారి యూరేగింపు టుత్సనమును గూర్చియు వివరములు ప్రచురింపబడియెను. యూరోపియను సంఘమువారి తీర్మానమువలన దేశమునందు గలిగిన మార్పుల వివరములను అధ్యక్ష కోపన్యాస సంగ్రహమును రైటు కంపెనీవారు తరువాత తెలియజరిచిరి.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—హిందూదేశస్థితిని గూర్చి నిద్రాస్థాయి ప్రభువుగా రొక లేఖను ప్రచురింపవచ్చునని ఆది వారమునాటి టైమ్సుపత్రిక తెలియజరిచెను.

రాబోవు సమావేశమునందు పార్లమెంటు నామే చేయువలయు నదియు లెక్కించును “ఈవెరింగ్ స్టాండర్డు” పత్రిక యిట్లు వ్రాయుచున్నది. ప్రస్తుతము హిందూదేశములో తొందర మార్పుల జేయరాదు. “హైదవుల న్యాయంపు కోర్కెల నీడెప్పుట కెట్టి సంస్కరణ ప్రణాళికను నిర్ణయ జేయుచున్నను ఆ విశాల దేశపరిపాలనా మహత్తర కార్యము నందు వియోగింపబడిన వారియధికారముల నిండుకమైన తగ్గించుట కేవలము తెలివి తక్కున.”

శుక్రవారమునాటి సభా కార్యక్రమమునుగూర్చి “డెయిలీ టెలిగ్రాఫు” పత్రిక ప్రత్యేకముగ నొక తంత్రీవార్తను ప్రకటించెను.

నౌకల రాకపోకలు

లండను, ఆక్టోబరు 17:—గతవారమున ఆంగ్ల దేశపు రేవుస్థలములకు 2124 నౌకలువచ్చినవి. ఈ రేవులనుండి 2091 నౌకలు బయలుదేరినవి. మొత్తమున 18 నౌకలు ముంచివేయబడినవి. శత్రు జలాంతర్గాములు 5 నౌకల నెనురించినవిగాని విజయ మందలేదు. చేపలపడవ యెండు ముంపబడినవి.

“అవర్ డే” విరాళములు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—చక్రవర్తిగారు “అవర్ డే” నిధికి 10 వేల పౌనుల విరాళము నొసగిరి. రాణిగారిొక వేయిపౌనుల నొసగిరి. వేల్స్ యున రాజుగారు మూడువేల పౌనుల నొసగిరి.

క్రిందటి సంవత్సరము చక్రవర్తిగారి 5 వేలను యువ రాజుగారు వేయి పౌనులును విరాళము నొసగిరి.

అమెరికా రెడ్డుక్రాసు సంఘమువారు రెండులక్షల పౌనులు నొసగిరి.

ఆంగ్ల సైనిక నష్టములు.

స్వీడను పత్రికల యసత్యములు.

లండను ఆక్టోబరు 18:—ఆగష్టు మాసమున దినమునకు 651 రు చొప్పున ఆంగ్ల సైనికోద్యోగులు నష్టమైన స్వీడను పత్రికలు కొన్ని వ్రాసియున్నవి. ఈ వాక్యము లసత్యములని రుజువు చేయ యుద్ధకార్యాలయమువారు నష్టసంఖ్యలను ప్రకటించిరి. ఆగష్టుమాసమున దినమున 166 రు చొప్పున, ఆంగ్లేయులు నష్టమందిరి. యుద్ధమారంభమైనది లగావుతు గత జూలై మాసమున మాత్రము ఆంగ్లేయులనష్టములు విశేషముగ నుండెను. ఆ మాసమున దినమునకు 282 రు చొప్పునయిరి.

బ్రిటిషు సైనికవిధానము-విగ్రండు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:— ప్రజలసభలో రెడ్బౌడు గారి క్రింది తీర్మానమును బ్రవేశ పెట్టెదము:— విగ్రండునకును, సామ్రాజ్యమునకు చువారు త్తరమును నీసమయము విరివొకనై న్నను వారి యాలోచనలు విజయవంతముగ నెరవేరుటకొరకు రాజకీయ వాతావరణము సెంతయు నెమ్మదిగా నుంచవలసి యుండగా విగ్రండు కార్యనిర్వాహక దొరతనమువారును, విగ్రండు నావికాధికారులును, ఇట్టి విధానము నవలంబించి నందుల కీ సభ వారెంతయు చింతించుచున్నారు.”

వైదివిమానముల గూల్పుట.

లండను, ఆక్టోబరు 18:— నిన్నటిదినమున మానాకా విమానములు శత్రువిమాన దళముల ననేక స్థలములయందు దెబ్బ కొనినవి. అందువలన శత్రువులకు నాకావిమాన మొకటియు మామూలు విమానములు రెండును నష్టమైనవని నాకా దళాధికారులు ప్రకటించిరి.

విదేశ సేవను తప్పింపగోరుట.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—యుద్ధారంభము నుండియు పనిచేయుచున్న వీరలను విదేశ సేవ నుం దొక్కమారుగ తప్పింపవని యుద్ధకార్యాలయమువారు తెలియజేసిరి.

విక్టోరియాక్రాసు బహుమతులు.

లండను, ఆక్టోబరు 17:— క్రొత్తగా మరితొమ్మండు గురు యోధులకు విక్టోరియా క్రాసుబహుమతు లొసగబడినవని వారి పేరులను, వారుచేసిన శూరకార్యములను “గజెట్టు” ప్రకటించుచున్నది. బహుమతులందినవారిలో నగ్రగణ్యుడుకే నేడియను పదాతిదళవైరుడును హీరోవ్రామగారు. కేనేడియను పదాతి దళమునందలి స్వెంటు ప్రెడెరిక్సు హాల్స్సుగారి కిగూడ బహుమతి యొసగబడెను. తక్కిన వారందఱును బ్రిటిషువారు. అందు సెర్జెంటు జాను కాడ్డెకేలు, లాస్సు స్వెంటు జాను మాయిసీగారలు కలరు. ముట్టూ గారు వెర్లాడు రక్షకదళమునందుండిరి.

తేయాకు అమ్మకము.

లండను, ఆక్టోబరు 17:—తేయాకు ధర లచిరకాలముననే దొరతనము వారు నిష్కర్ష చేయుదురను వార్త ప్రబలియుండుటచే నిన్నటి దినమున తేయాకు అమ్మకములో మేలి రికపు ఆకునకు గూడ ధరమందముగ నుండెను.

తేయాకు: పంపకము

రైలు బండ్లకు శ్రమగలుగ చేయుటకుట
లండను, ఆక్టోబరు 18:—రైలుబండ్ల కిదివరలోనే భార మధికమై యున్నది. కనుక ఉత్తరపు రేవులకువచ్చిన తేయాకు స్కాట్లెండు, విగ్లాండు ఇంగ్లాండు ఉత్తర భాగములకు సప్లయిచేయబడును. లండను నగరమున దిగుమతియైన తేయాకు దక్షిణపు జిల్లాలకు సప్లయ చేయబడును.

తేయాకును గొనుటకు దొరతనమువారి

యేర్పాటులు.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—తేయాకు విరివిగ దిగుమతియగుటచేత వ్యవస్థానుకూలము సరళముగ నుండును. తేయాకు సప్లయలనుగూర్చి రొంధాప్రభువు తేయాకు చేయుచున్న విధానముచొప్పున దొరతనమువారు కలకత్తా, కొలంబోనగరముల యందు తేయాకును గొని, ఇంగ్లాండునకు బంపుదురు.

మరణము.

లండను, ఆక్టోబరు 18:—పార్లమెంటు సభాసభ్యుడు సర్ విల్లియము లైల్సుగారు మరణించిరి.

ప్రాము

విమాన బలాధిక్యత.

జర్మనీయులు వెలగందుట.

లండను, అక్టోబరు 18:— పరాసు ప్రధాన మైన కోర్టులోని వర్తమానము తెలియజేసిన యాక్రింది యంతములను బట్టి విమానబలాధిక్యత మిత్రమండలి కెంత ప్రాముఖ్యము తెలియ నగును.— ఆమెరికావారి నూతన విమానదళములను, మిత్రమండలి వారు కనంతకాలమున నొనర్చుబోవు అరగ్గందమున, తలంచుకొని జర్మనీవారు వెలగండి, శక్తికొలది సన్నాహముల నొనర్చుకొనుచుండిరి. జర్మనీయులు తమవిమానదళములను రెండింత లొనర్చి యెచ్చించుచుండిరి. వేళమందలి మోటారు యంత్రాలయములన్నియు తమ యంత్రసామగ్రి నిమగ్నమయియున్నవి. ఫ్రెంచు, ఆగ్స్టమాసములకు నడుమ నూతనముగ 27 యంత్రాలయములు స్థాపితమైనవి. స్విజర్లాండునకు పంపబడుచుండిన ఆగ్స్టకుప్పి విరామములేదు. బాంబులను వేయటకు నులభముగ నుండుటకై యంత్రములు విశేషముగ లియోగుచున్నవి. గ్రొత్తపద్ధతులపై నూతనముగ విమానముల నలి త్వరితముగ జర్మనీయులు తయారు చేయుచున్నారు. బాంబుల వేయటకై యుపయోగించు జర్మనీయుల విమానముల డిజిటల్ హోలెండు లో దిగెను. ఈయంత్రమున బాంబుల వేయటకు వైమానికులకు నులువుగ నుండుటకై విద్యుచ్ఛక్తిని జనింపజేయు సేర్పాటులు జరిగియున్నవి. విమానములసంఖ్య నభివృద్ధిజేయుటయే గాక జర్మనీయులు వైమానికుల సంఖ్యను గూడ వృద్ధిజేయుచుండిరి. ల్యూడెన్డాఫ్ నేనాని యొనర్చిన యుద్ధరేఖ వొండ: పట్టుకొనెడిది. ఆ యుద్ధరేఖన నిట్లు వివరింపబడి యుండెను:— ముందటి మహాయుద్ధమునకైతమ విమానములను నిలువజేయు మిత్రమండలి వారిపుడు తమ విమానములను మోతాదుగ వాడుచున్నారు. మన విమాన దళములు వారి విమాన దళముల కంటె స్వల్పముగ నున్నవి. కాని యీ స్వల్పదళమును మిగుల కష్టపెట్టుటకు వీలయ్యెను. శత్రు విమానములు తమపై పరుగిడకుండ జేయుట అసాధ్యమని పదాతి దళములకు స్పష్టముగ తెలియజేయవలసి యున్నది. సాధ్యమగు నంత వరకు మనవిమానముల వాడుకను తగ్గించి, అత్యవసర కాలమున నుపయోగమునకై వాటినిని నిలువజేయవలయును.

సుప్రసిద్ధ మౌనికునకు సన్మానము.

పేరిను, అక్టోబరు 18:— కెప్టెను గినిమియరు స్మరణచిహ్నముగ ప్రతీతిగ సభాభవనమున నొక చలువరాతి పలక నెలకొల్పబడును.

ఆంగ్లేయుల ద్రక్షుటనము.

లండను, అక్టోబరు 18 — ఈ ప్రెసునకు క్షరభాగమునను, సముద్రతీర ప్రదేశములయందును నిన్నటిదినమున పైరి శతశిబ్బి దళములు నిజృంభించెను. మా శతశిబ్బిదళము లింకను శత్రువులకై సన్నుతమును గురియించుచున్నవి.

ఆంగ్లేయ సామర్య విజయము

యంత్రశాలకు నిప్పులుకొనుట

లండను, అక్టోబరు 18. — ఆంగ్లేయు లిట్లు ప్రకటించిరి:— జర్మనీయుల సరిహద్దునకు 40 మైళ్లదూరమునందు గాల్ఫ్రూకెననుకు పశ్చిమముగానుండు సెక్ యంత్రశాలపై మా విమానములు బాంబులవేయ మొదలిడెను. తత్కారణమున నాయంత్రశాలయందనేక ఫలములలో నిప్పులుకొనెను. కందకములపై నను శత్రువైన సైన్యములపై నను బాంబు లనేకములు క్రమమృరింపబడెను. జర్మనీవారి విమానములు మూడు గూలినవి. మా విమానములన్నియు మరలెనుగాని యొకటిమాత్రము గానవచ్చుటలేదు.

శతశిబ్బి సమరములు.

లండను, అక్టోబరు 17:— మ్యూజింగ్ ది కుడిభాగమునను, ప్లేటాడి ఎయిలీనునందును ఫిరంగిదళ యుద్ధములు తీవ్రముగ నుండెను పరాసువారు ప్రకటించిరి.

లండను సైనికులు ముట్టడించి జయమందుట.

లండను, అక్టోబరు 17:— మార్షలు పోయిగుగా రిట్లు ప్రకటించిరి. గతరాత్రియందు లండను సైనికులు గాల్వెలు పరిసరమున ముట్టడి జరిపిరి. వైరి సైనికు లనేకులు చావ, ననేకులు గాయపడిరి. మాకు నష్టములు విశేషముగ కలుగలేదు. ఈ ప్రెసు మెనిను కాలవ, పొన్నలీకు బ్రూడు సెను పరిసరములయందు వైరి శతశిబ్బిదళము నిజృంభించెను.

గమ్యా

రమ్యా శతశిబ్బిదళము.

పెట్రోగ్రాడు, అక్టోబరు 17:— డ్వైనానదిపై జర్మను శత్రువులచే నిర్మితమగుచుండిన యనేకవంతెనలను నిన్నటి దినమున రుష్యావారి ఫిరంగిదళము ధ్వంస మొనరించెను.

రుష్యుల స్థితి.

లండను, అక్టోబరు 16:— జర్మను అధికారు లిట్లు ప్రచురించుచున్నారు.— ఓయిసలు ద్వీపమునందు ప్రధానభాగమున మే మాక్రమించుకొంటిమి. స్వీయిలో ద్వీపకల్పమున నిస్సహాయులై రుష్యులు లింకను పోరుసలుపుచున్నారు. శత్రు సైనికులలో కొందఱు మాత్రమే మూనుద్వీపము ప్రక్కకు తప్పించుకొనిపోయియుండు గన్వించుచున్నది. బల్గేరియనులు స్ట్రామాలో ఆంగ్లేయులకు కొన్ని గ్రామముల విడిచిరి.

జర్మనులు ఓయిసలు ద్వీపమున దిగుట.

లండను, అక్టోబరు 16:— రుష్యులెట్లు ప్రకటించుచున్నారు.— శత్రులు కమ్మమును ద్వీపముప్రక్కకుతరిమి వైచుచు అందుమాలమున ఈసలలో రాయబారములనుపట్టుటకుండ, జేసిరి. అచ్చటి దళముల సంఖ్య తియ్యేమైనదియు మాకు తెలియదు. శత్రుల యుద్ధశాకయొకటి శుక్రవారమునాడు మియీఫీట్లనందు పొచ్చెనని అచటనుండువా డొకడు తెలియజెప్పెను. గుండు సెక్ మారు ప్రెల్విన వెనక నది సముద్రతీరమునకు బోయెను. తరువాత దానిసంగతి యేమైనదియు తెలియలేదు.

ఇటలీ

మిత్రమండలి భేదము.

రోము, అక్టోబరు 17:— ఛెంబరు సభలో మాట్లాడుచు ప్రధాని యిట్లు చెప్పెను: పరిపూర్ణవిజయము లభించు వరకును ఇటలీదేశము పూర్తిగ మిత్రమండలివారిలో నేకీభవించి యుండును. మిత్రమండలిలో భేదముల గల్గించుటకు శత్రువు లొనరించిన ప్రయత్నములకు మోసపోకుండ ఇటలీ భద్రముగ నుండగలదు.

దొరతనమువారియందు నమ్మకము లేదని ఉపపాదించబడి సాంఘికతీర్మానము సభలో పరాజయ మొందెను.

ఇటలీ రేవులయందు నౌకలు.

రోము, అక్టోబరు 17:— ఇటలీరేవులనుండి గతవారమున 388 నౌకలు బయలుదేరినవి. ఆరేవులకు 315 నౌకలువచ్చినవి. పదునైదువందల టన్నులకులూబడిన 4 స్త్రీచురుగ్గవ్వ మైనవి. జర్మను జలాంతర్గాము లొకచిన్న పడవను, ఒక ధ్వజనావను ఎదురించినవిగాని పలితములేక పోయెను.

జర్మనీ

కెయిజరుగారు సోఫియా కేలపోయిరి.

ఆంస్టర్డము, అక్టోబరు 16:— “వెజరు కెయిటంగు” పత్రికలో వ్యాసముకట్టి ఈక్రింది సంగతిని తెలియజేయుచున్నది.— కెయిజరుగారు సోఫియాకు పోవుటలో వారి ముఖ్యోద్దేశము బల్గేరియాచే జనరలు సర్రేయులు నెదిరింపవలయునని అట్లు విజయవంతముగ నెదిరించిన సలూనికాను బహుమతిగ నొసగడమని అతడు వారి కాశేపెట్టెను. ఇంతలోనే గ్రీసు బల్గేరియాతో యుద్ధమును బ్రకటింప నున్నదనియు, బల్గేరియా 8 లక్షల సైనికులతో జనరలు సర్రేయులు మీద కేతెంచుననియు, అందు 2 లక్షల సైనికులను డాబ్రుజ్జాలో విడిచిపెట్టుననియు తెలియుచున్నది.

జర్మనీ ఛాన్సెలరుపదవి.

ఆమ్మన్ బెర్గాము అక్టోబరు 18:— బ్యూలో రాకొమారు డాక్టర్ సెక్కిముగ బెర్లినునగరమునకు వచ్చియుండుటనుబట్టి డాక్టరు మైకెలిసుగారికి మారుగ యతడు ఛాన్సెలరు పదవి యందు ప్రతిష్ఠింపబడునని ప్రజలనుకొనుచున్నారు.

యుద్ధముణములు, సోషలు డిమాక్రాటులు.

లండను, అక్టోబరు 18:— పూర్వబుద్ధులలో సోషలు డిమాక్రాటులు సభజేసిరి. యుద్ధముణములకు వ్యతిరేకముగ వోలు నియ్యవలసిన దనుతీర్మానమును ఇండిపెండెంటు సోషలిస్టులు ప్రవేశపెట్టిరి. తీర్మానము త్రోసివేయబడెను.

ఆహారపదార్థముల లేమి.

దుకాణముల దోచుకొనుట.

లండను, అక్టోబరు 18:— రీటర్నాగు సభయందు ప్రశ్నలు వేయబడ విల్సెనులో ఆగష్టుమాసమున ఆహారపదార్థముల గూర్చి తీవ్రముగ నల్లరులు సంభవించెనని తెలియవచ్చెను. 70 దుకాణములు దోచుకొనబడెను. సైనికులు అల్లరిచేయుచుండిన ప్రజలపై తుపాకులగాల్చి అనేకుల జంపి వెక్కిరింపడను గాయపరచిరట. అనంతరమున సైనిక శాసనములు జరుగునట్లు ప్రకటితమయ్యెను.

అమెరికా

స్వీడను; బ్రిటను

న్యూయార్కు, అక్టోబరు 17:— స్వీడనువారి రాజకీయ తపాలాకట్టలు హాల్ఫిఫ్టన్నద్ద పట్టుకొనబడిన వనియు, ప్రస్తుతము వాషింగ్టనువద్ద నున్న బ్రిటిషు రాయబారులచే నది గట్టిగ పట్టుకొనబడినవనియు, అకట్టల విడిపింపవలసిన దని అచటి స్వీడనుసంగతి అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రముల రాజకీయ శాఖవారిని గోచెననియు అధికారులే సంగతిని తెలుపక పోయినను వాషింగ్టను విలేఖరులు నిరంతరము వ్రాయుచు వచ్చుచున్నారు. అకట్టలలో నే మున్నదియు పరిశీలనలనని ఆ రాయబారులు గోరలేదుగాని అకట్టలలో తటస్థిత్యమునకు భంగకరములగు న వేమియు లేనని స్వీడను దొరతనమువారి వద్దనుండి పూచికత్తును మాత్ర ముపేషించు చున్నారు. అట్టి పూచికత్తును తెప్పించెదనని రాజకీయ శాఖవారి కోరిక సంగీకరించి స్వీడను మంత్రి ప్రాణహాయన కొక తంతినంపెను.

అమెరికావారి డిప్లొమేటరునౌక

టూర్నిడోతో గొట్టబడుట

వాషింగ్టను, అక్టోబరు 18:— యుద్ధప్రదేశమున గత మంగళవారమునా డొక జలాంతర్గామి అమెరికావారి డిప్లొమేటరునౌకను టూర్నిడోతో గొట్టెను. ఒకడు చనిపోన నైదుగురు గాయపడిరి. డేమేజి వొంది డిప్లొమేటరునౌకను చేరుకొనెనని ఆడ్మిరలు సిమ్సుగారు తెలియజేసిరి.

వాషింగ్టన్, అక్టోబరు 18.— దొరతనమువారు బ్రిటను నకు మరల 5 లక్షల పౌనుల నప్పిచ్చిరి. రుష్యాకు కొటిపౌనులును, ఫ్రాన్సునకు 40 లక్షలును బదులిచ్చెను. ఇప్పటికి వారు మిత్రమండలి వారందరికిని బదులిచ్చిన మొత్తము 5420 లక్షల పౌనులు.

హాలండు

హాలండు, బ్రిటను.

లండను, అక్టోబరు 17:— బ్రిటను అనేక లక్షల టన్నుల బరువుగల రాక్షసి బొగ్గును హాలండునకుంపుటకును, అందులకు బదులు హాలండు విశేషముగ నాహారసామగ్రిని బ్రిటను నకుంపుటకును ఇదివరలో నేర్పరచుకొనబడిన ఏర్పాటు చెడి పోయినది. బ్రిటనునుండి రాక్షసిబొగ్గును బట్టుకొని వచ్చు ఓడలకు జెండాల కట్టినప్పటికిని గూడ వానిని ముంచివేయకుండుటకు తాము పూచీ పడజాలమని జర్మనులు చెప్పుచున్నారు. కావున మేము మానాము బ్రిటనునకుంపజాలమని హాలండు వ్యవసాయ మంత్రి తెలియబరచెను.

గ్రీసు

స్కూలూడినుమంత్రివర్గము.

హైకోర్టు విచారించును.

ఏథెన్స్ అక్టోబరు 18.— అడ్మిరలు కూండుసియోటిసు గారు తప్ప తిక్కిన సభ్యుల నందరను అక్రమచర్యలకు హైకోర్టువారిచే విచారింపబడవలసినదని పార్లమెంటు కమిషను వారు సిఫారసు జేసిరి.

ఆస్ట్రియా

ఆస్ట్రియావారి సైన్యములు

శ్యాపకాసాదిరోగము

జ్యూరిచ్ అక్టోబరు 18:— 1915 సంపు మొదటి ఆరు మాసములలోను ఆస్ట్రియావారి సేనలలో నూటికి 12 రకు శ్యాపకాసాదిరోగ ముండెడిది, గాని 1916 సం॥ పు మొదటి ఆరు మాసములలోను నూటికి 68 రి రోగముచే బాధపడుచుండిరని వియెన్నా నుండి తెలియవచ్చెను.

స్పెయిను

సైనిక శాసన ముపసంగించుబడుట

మేడిడు అక్టోబరు 17.— సైనిక శాసనపు అమలు ఆపివేయబడినది. యుద్ధమంత్రి రాజీనామా సెంగినందున వారి స్థానమున మేరిన నేనాని నియోగింపబడెను.

మన ప్రస్తుత పుకర వ్యయము.

మన దేశములోని రాజ్యాంగ విధానమునందు కల కొన్ని లోపములను సుదృఢము చేయవలయుననియును, హిందూ దేశ పునరినిర్మాణములో హిందూ దేశస్థులకు కొంత ఆధికారమును కలుగజేయవలయుననియును, కొంత కాలమునుండి మన దేశమునందు తీక్షణమగు నాందోళనము జరుగుచుండుటచే నీవిషయమునందలి యధ్యక్షములను గ్రహించి మన కుపకారమును చేయలేలంపుటో శ్రీ పంచమజార్జి సావ్యభౌముని మంత్రివర్గములో జేరిన ట్టియును హిందూ దేశమునకు రాజకీయ కార్యదర్శిగ నున్న ట్టియును ఘంటసేగుగారు కొలదిదినములలో నిరీతికి రానుండుట జనసామాన్యమునకు తెలిసినవిషయమే. వారి కేరమునకు దయచేసినపుడు మన దేశపు ప్రజలవారి కొకచుహజర్తి (శేక, ప్రజలవిజ్ఞాపన పత్రము) సమర్పింప నుద్ద్యమము లై యున్నారు. ఈ విజ్ఞాపన పత్రముందు మనము కొరత రాజకీయ సంస్కరణములు విఫలముగ వ్రాయబడియున్నవి. ఈ సంస్కరణములను (1) దేశీయమహాజనసభవారును (2) మహమ్మదీయ మహాజన సభవారును (3) రాజప్రతినిధిగారి సామాన్య కాసుసభలోని ప్రజలపక్షపు 19 మంది ప్రతినిధి సభ్యులచేతను, (4) ఆంగ్ల సామాన్యస్థ స్వరాజ్య సంఘముల (హోమురాలు) సంఘములవారిచేతను (5) బ్రాహ్మణేతరులగు చెన్నపురి రాష్ట్రీయ సంఘము వారిచేతను, (6) క్రైస్తవులచేతను పూర్ణముగ సంగీకరింపబడినది.

ఈ విజ్ఞాపన పత్రికలలో మన దేశస్థులు లక్షలతరబడి దగ్గుతు చెయ్యకలసి యున్నది. అందులోని విషయముల నెరుంగనివారు దగ్గుతులు చేయసెల్లరు. కాబట్టి ఆ విజ్ఞాపన పత్రములలోని సంగతులను ప్రజలకు బోధించి వారి దగ్గుతులు చేయించుటకు తగు కుతూహలము కలవారు అనేకమంది ప్రతిగ్రామములోను కావలెను. కొన్ని గ్రామములలోని యువకులు (అనగా 18 సం॥ వయసు మించినవారు) ఈ పనిని నెరవేర్చు దీక్షబూని యున్నారు. కాని, వారికి కార్యక్రమము తెలియక కొందరు తమ యంతాసమును వెలువరించబడుచున్నారు.

ఇండియా దేశపు మంత్రివర్గమునకు మాంటాగుగారును వారి సహాయులగు డొన్నమోరు ప్రభువుగారును, రాబర్ట్స్ గారును ఇండియా దేశమునకు విచ్చేయ నుద్ద్యమము లై యున్నారు. కాబట్టి దేశహితైక దీక్షాపరులగు వారు మహాజరిలోని విషయములను జనులకు బోధించుటకును జనులచేత నా మహాజరియందు దగ్గుతులను చేయించుటకును ప్రతి గ్రామమందు నిర్ణయముగ పనిచేయవలెను. ఈ మహాజరి తెలుగు భాషయందు ముద్రింపబడి యున్నది. దగ్గుతులు చేయించు బధానము కూడ ముద్రించబడి దానితోగూడ చేర్చబడియున్నది. ఈ అర్జియొక్క ప్రతులన్నియును ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయమునందున్నవి. వలయువారు చెన్నపురిలోని ఆంధ్రప్రదేశ్ కాశీపతి గారికి వ్రాసినయెడల కావలసి నన్ని ప్రతులను వారు పంపెదరు.

ప్రభుత్వమువారికి అట్టిలను మహాజరిలను పంపుకొను స్వాతంత్ర్యము జనలయందు సహజముగ నుండుటచే తన మహాజరిని దగ్గుతు చేయించుటయందుగాని అందలి సంగతులను జనులకు బోధించుటయందుగాని తప్పిదమేమియును లేదు. అట్లు చేయుచో గవర్నమెంటు ఉద్యోగిగ్గులు కాని పోలీసు వారు కాని యెట్టి అధికమును కలుగజేయరు. అట్టి అధికములు కలుగునని యెవరును భ్రమపడ నవసరము లేదు.

మంత్రివర్గము మన దేశమునకు వచ్చు కాల మాసమును గుగుచున్నది. మహాజరిలోని సంగతులను గ్రహించి లక్షల కొలది ఆంగ్లము దగ్గుతులు చేయవలసి యున్నారు. నానాటికి వ్యవధి తగ్గుచుండుటచే నిక్కార్సమును నేటనే ప్రతి గ్రామమందు నారంభించుట మన ప్రస్తుతపు కర్తవ్యము.

తెనాలి రేపల్లె తాలూకాల లోని గ్రామములలో యే గ్రామమునందెవరెవరి కార్యమునకు పూనుకొనెదరో నెంటున “ఆంధ్ర పత్రికాధిపతి” గారికి తెలియపర్చినయెడల వారు వలయు నన్ని ప్రతులను తక్షణము పంపెదరు. లేనియెడల తెనాలిలోని “స్వరాజ్య సంఘ కార్యదర్శి” గారికి తెలియపర్చిన యెడల ప్రతులను పంపెదరు. మరియు, తెనాలి రేపల్లె తాలూకాల లోని వారి కెవరికైనను ఈ విషయములో సందేహము లున్న యెడల తెనాలి స్వరాజ్య సంఘసభ్యులగు ఉప్పలూ వెంకటప్పయ్య పంతులు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు పిల్లలమరి ఆంజనేయులు పంతులు బి. ఏ. గారు ఇటికాల నూర్వనారాయణగారు, పెద్దిభట్ల లక్ష్మీనరసింహుగారు ప్రధాన వీరరాఘవులుగారు, బలిశేట్ల రామకృష్ణయ్యగారు కొండమిడి శ్రీరాములుగారు, దుగ్గిరాల నూర్వనారాయణగారు, నల్లపాటి శేషగిరిరావుగారు, యల్లాప్రగడ రామమూర్తి బి.ఏ.గారు, నంబూరి వీరభద్రయ్యగారు, తూనుగుంట్ల రామ స్వామిశ్రేష్టి బి.ఏ. బి.ఎల్.గారు, కొమ్మూరి హనుమంతరావు గారు మొదలగువారిని అడిగినయెడల సాధ్యమగు సంతకము సందేహ నివర్తిచేయుటకు నిష్ఠముగ నున్నారు.

పెల్లెల్లనరసింహం,
తెనాలి స్వరాజ్యసంఘ కార్యదర్శి.

స్త్రీలు - రాజకీయములు

(0)

జరుగుమిల్లి సాంబశివరావుగారు.

ఇనువదియవ శతాబ్దమున భరతఖండమున ఎచట జూచినను నూతనాశయములు, నూతనభావములు, నూతనప్రచలనములు గాన్పించుచున్నవి.

జాతీయప్రచలనము ఆ సేతు హిమాచలము పరివ్యాప్తమైనది. విద్యాగంధహితులును నిరుపేదలు నగు కన్యకులు గూడ ఈ తరుణమున మేల్కొంచిరి. వీరి కంతకును కారణం బెద్ది? తత్వవేత్తలచుకు మన హిందువుల కీ నూతన భావములు ఈశ్వరప్రేరేపములు. ఏ చుహాభావును పదునాలుగు బ్రహ్మాండములను చెందువలె కంతలామలకముగ అడించుచున్నవాడో ఆ జగదీశ్వరుడే మన కిప్పుడు తోడ్పడుచున్నవాడు. ఈ తత్వమును గ్రహించిన గుణగ్రహణపారిణాలు వేలకొలది ఈ జాతీయరంగమున స్వాగత్యుత్తములై మనఃపూర్వకముగ ఫలము సేవేక్షింపకయే తమంతిట తాము జొచ్చిరి. ఇంతవరకును నిద్ర మత్తలొబడి కొట్టు కొనుచున్న మనలను ఉద్ధరించుటకు వీరు కంకణమును దాల్చిరి. ఈతత్వవేత్తలు క్రియారూపకమగు భావములను మనమానసుల నెలకొల్పినారు. సభర్షజాతీయ వాతావరణమును కలుగజేసినారు. ప్రతికార్యమునందును తామే ముందంజనేసి మనలకు దారిచూపుచున్నవారు. ఉపన్యాసపేదీకలయందు తమ వాక్పూతన జూపుటయేగాక తాము బోధించునంగతుల నన్నిటిని ఆచరణీయముగ వీరు నిర్వర్తించుచున్నవారు. ఇట్టి మహనీయులు మనకు మార్గదర్శకులై భరత మాతను నుద్ధరించి మనలకు ప్రబోధమును కలుగజేసి దీక్షా యుక్తులై ఆ గోగ్యవంతులై చిరకాలము వర్ధిల్లునట్లు ఆ జగదీశ్వరుడు తన నిశ్చేతుక జాయమాన కటాక్షమును వీరిపై ప్రసాదించుగాక! ధీమంతులగు నాయకులును మానవాభ్యుదయమును దేశాభ్యుదయమును ప్రసాదించుటకు కంకణము దాల్చిన కార్యవత్తులను సుప్రసిద్ధులగు సంస్కరణకర్తలను ఇట్టి మహత్సరయమున దృఢ నిశ్చయములై కార్యములకు బొడంగినపుడు మనము కేవలమరంగభలమున ప్రేక్షకులుగ నుండుట శోచనీయము. ఉడతా భక్తి యననట్లు మనము కూడ వీలైకొలది వారికి చేదోడుగ నుండుటకు ప్రయత్నించవలెను.

వర్తమానమున దేశమంతటను స్త్రీలకు ఎక్కువహక్కులను ప్రసాదించ వలెననియు వారికి గూడ పురుషులతో బాలు సమానముగ విద్యను కలుపవలెననియు ప్రచండముగ ఆందోళనమును గాంచుచున్నారము. పాశ్చాత్య నాగరికమును బడసి పాశ్చాత్యవిద్యను గ్రహించి పాశ్చాత్య స్త్రీస్వాతంత్ర్యములకు కనులార జూచుటచే మనకు గూడ మన సోదరీమణుల నుద్ధరించవలెనని కోరికలు పొడముచున్నవి. అట్టి ఆశయములు క్లాసునీయులే. పాశ్చాత్య దేశమున మత సాంఘిక, లౌకిక రాజకీయములయందు పురుషుల కెట్టి సత్వములుకలవో స్త్రీలకుకూడ అట్టి హక్కులేగలవు. వీనికి తోడు ఇటీవల ఇంగ్లాడులో స్త్రీలకు గూడ ఎన్నిక స్వాతంత్ర్యమును గూడ ప్రసాదించ వలయునని స్త్రీలందరును తీవ్రాందోళనమును జేయుటచే వీరి యాశయములు మరింత బలపడినవి. వీరి కోరికలుగూడ అంగీకరించబడినవి. వీరికంతకును మనము మన సంఘసంస్కర్తలకు ఎంతయు కృతజ్ఞులుగ నుండవలెను. వీరు స్త్రీలను దాస్యమునండి విముక్తులుగ జేయుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ఈ నూతనభావములకు కారణము పుణ్యాత్ములగు ఈ సంస్కర్తలే. ఈ సామాన్యమున స్త్రీసంఖ్య పురుషసంఖ్యతో సమానముగ నున్నది స్త్రీలకుకూడ పురుషులంబోలె విద్యను జేర్చినగాని మనము సాంఘిక రాజకీయ మోక్షమును బడయుటకు సుసాధ్యముగ నుండబాలరు. కాని మనము భరత ఖండమున నున్న నారీమణులకు భంగకరమగు విధానములను జేర్చరాదు. వానిని గూర్చి మనము కృషిసలపవలదు. మన సోదరీమణులకు సత్పథము, సద్గుణములు సుద్దేశములు అలవడుటకు ముఖ్యసాధనము జాతీయవిద్యకంటె వేరొందులేదు. మన సోదరీరత్నములకు విశ్వవిద్యాలయపు సన్మానములతో ఆనందములేదు. ఈవిశ్వవిద్యాలయపు పరిష్కారములు వీరిగృహోపయోగమున కెంతమాత్రము వినియోగించబాలవు. కాన మన ఆంగనామణులకు సుప్రసిద్ధిగాంచి వన్నె కెక్కిన సాధ్యులుల చారిత్రమును గుణసాతములుగ నేర్పవలయును. మన హైందవవాఙ్మయము పవిత్రమగుటకు పూ

రాతనపు సాధ్యులుల బుద్ధివికాసమే. అట్టి ప్రతిభను ఆధునిక స్త్రీలకు గూడ మనము కరపి మనగృహములు సౌఖ్యదాయకములుగ నుండునట్లు మనము ప్రయత్నించవలెను. పూర్వము భారతరమణీయణులు విశేష ప్రతిభావిజ్ఞానముచేతను, నిదానముతోను తమ గృహకృత్యములను నిర్వహించుకొని తమగృహములను స్వగతుల్యముగ జేసికొనిరి. అట్టిభావము లేమనసోదరీ రత్నములకు అలవడునట్లు మనము కృషి సలపవలెను. ఈ భరతఖండమున అట్టి నారీలిలకముల పేర్లు శిలాశ్రురములుగ శాశ్వతముగ నున్నవి. సాబిత్రీ, ఆరుంధర, శీత, చంద్రమతి, గార్దేయి, అననాయ, అహల్యాబాయి మున్నగువిదమీరత్నములయందు ఇట్టి అనమాన ప్రతిభావిశేషములు ప్రతిభించుచుండెడివి. ఈ నారీరత్నముల పుణ్యకథను ఎంతవ్రాసినను తీరదు. పతిభక్తి, కార్యదీక్ష, దినచర్యలయందు కరుణ, కార్యములయందు స్వాగత్యుత్తముగ పరాయణత్వము, ఆనందచుగళో ఆత్మత్యాగము, ఈ శ్వేతభక్తియు పూర్వము మన భారతాంగవలయందు మూర్తీభవించుచుండెడివి. సంకల్పములు గడచినవి. శతాబ్దములు గతించినవి. యుగములుపోయినవి. చిట్టచివర నేటికి మన సంఘమునను, గృహములయందును నీతిబాహ్యుత ప్రవేశించినది. సంఘము షీఠించుచున్నది. సంఘాభివృద్ధికిని, జాతీయాభివృద్ధికిని సత్సృజన మె మూలాధారము. శ్రీమన్నారాయణుండగు కృష్ణమూర్తిరవించినట్లు ‘యతోధర్మస్తతో జయం’ యని సుఖలేఖయే మనమభివృద్ధికి కారణభూతంబు. మనజాతి ఔన్నత్యమును బొందుటకు మనము స్వాగత్యుత్తములమై మనసంఘమున ఆవరించిన నీతి బాహ్యుతను తొలగించి మనస్త్రీలకు ఉదారభావములను ఉద్బోధించి ఎల్లపుడును ఋజుమాన్దమున ప్రవర్తించునట్లు మనము ఉత్సాహముతో కార్యదీక్షను వహించి నిర్వహింపవలెను. ఇయ్యది మనచరుణులకు జాతీయవిద్యావిధానమును ప్రవేశ పెట్టినగాని ఫలింపనేరదు. ఈ జాతీయవిద్యావిధానమును గూర్చి ముందు చర్చించెదము.

బంగారు వెండి వగైరా యేలం నోటిసు. 924

తిరుమల, తిరుపతివగైరా దేవస్థానములలో 1917 వ సం॥ జూలై నెల మొదలు శ్రేష్ఠంబరు వరకు వచ్చిన బంగారు వగైరా వస్తువులు యీ దిగువ కనుపరచిన వాటిని, 1917 వ సం॥ అక్టోబరు నెల తే 29 ది పగలు 11 ఘంటలు మొదలు తిరుపతి దేవస్థానం ఖజానావద్ద యేలం వేయబడును. యేలములో సవాలుచేయ కోరువారు, దేవస్థానం కచ్చేరిలో ముందుగా రూ 100 లు ధరానతు కట్టి యేలములో సవాలు చేయవలసినది. యేలం పూర్తయిన తేది లగాయతు 30 దినముల లోపల యేలం మొత్తం చెల్లించి లాట్లను పుచ్చుకోవలెను.

సుమారు, మొత్తం. తులములు.

- 1. బంగారు ధఫా ఒకటికి తులములు 30 వంతున 1798
- 2. బంగారు నాణెములు లాటుగా రకములు 14
- 3. వెండి ధఫాకు 1000 తులములు వంతున యెత్తు 10789
- 4. వెండి నాణెములు లాటుగా రకములు 5
- 5. హలిరూపాయలు 12132
- 6. తేగడరూపాయలు ధఫాకు రూ 1000 లు వంతున 7400
- 7. తేగడవైసాయి ఒకలాటుగా రూపాయలు 696
- 8. తామ్రము ఒకలాటుగా శేర్లు 1078
- 9. రాగివగైరా సాత్రలు ఒకలాటుగా
- 10. వస్త్రములు వగైరాలు
- 11. కర్పూరం వగైరా చిల్లరజినిగ సామానులు

చేరస్థానం ఆఫీసు } నుహంతు ప్రయాగ దాసుజి
తిరుపతి. } విచారణ కర్తలవారు.
12-10-17

ఆత్మజిజ్ఞాసా.
శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ గ్రంథకర్త :- పా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి. ఏ. చిన్నవైజు చక్కని గ్రంథము. వెల రు. 0.9-0 మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయము పోస్టాఫీసు 212, మదరాసు

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోషధములు.

చరిమాన్యము పండ్లుతో ముట్టకు ...	0-2	చ.ల.
చిత్తరసాయనము మాత్రలు అశిష్టములకు	1-4	
దంతశాలహరి పండ్లుతో ముట్టకు ...	0-8	
చురుగులకు ధాతువుతో ...	1-0	
జ్వరహరి జ్వరములకు సీసా 1-కి ...	0-12	
మూలశయ్య తైలము డబ్బి 1-కి ...	0-12	
తేలునందు తేలుకాటుకు సీసా 1-కి...	0-8	
నేత్రాంజనము కంటివ్యాధులకు ...	0-4	
శిశురామాత్రలు పాంటి తేలులకు ...	0-6	
గల్లేకైలము గల్లేవేదనకు డబ్బి 1-కి...	0-8	
వాముకర్మము సీసా 1-కి ..	0-8	
శేలకు నుండు సీసా 1-కి ...	0-4	
కామర తైలము; కామర, పీటకు ...	0-6	
కుప్పకు తైలము డబ్బి 1-కి ...	0-4	
నురతిద్రావకము సీసా 1-కి ...	1-0	
కవహరి శిశుగట్టు దగ్గులకు ...	1-4	
కనిహరిమాత్రలు దివ్యసములకు డబ్బి 1-కి	0-8	
బులాచి మాత్రలు మలబద్ధమునకు ...	1-0	

శిశుగట్టు, శిశువేదన, శిశువ్యాధి

అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు అందు బొంబాయి.

పరమేశ్వరహస్యము

అమృతమును డి.కె.కె. ప్రకటన. 256 పేజీలు
కాగితంతో 1.8-0.0 చందాదారులకు 1.0- మాత్రమే.
అంధ్రప్రదేశ్ గ్రంథాలయము:—
(928) నిడదవోలు, కృష్ణాజిల్లా.

శాకభక్షణము

చిరకాలముగా నున్న మన మాతృభూమిలో
అంతిమము; "అహింసా పరమోధర్మ" అను నీతి
నెఱిగినవారము గావున మేము ఈ పుస్తకము యిగా
ముగా పోషించుచు మేమేధరించి పంపుచున్నాము.
కెంటు సేవాధిపతి.
వి.వి. వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ,
అలంకరించిన బొమ్మ 156, బ్రాహ్మణ, మద్రాసు.

మంచిగుణము గల శాస్త్రీయాషధములు
బృహత్ మంజుష్టాదికావ్య
రక్తమును శుభ్రపరచుటలో ప్రశస్తమైనది.
½ పౌను సీసా రు 0-12-0.

చంద్రవధగుటి

మూత్రవ్యాధుల యందు అమోఘముగ
పనిచేయును. తులం 1-కి రు 1-0-0.

వాసవలేహము

దగ్గునకు మంచిమందు.
½ పౌను సీసా రు 0-10-0.
వ్యవహారములన్నియు పాండ్లయభావలో
జరుపవలయును.

జాండూ ఫార్మస్యూటికల్

వర్మ

అయుర్వేద యాషధముల జేయువారు
బొంబాయి నెం 13.
The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Ayurvedic Pharmacists.
Elphinstone Road, Bombay, 13.

చాధాపేడితులకు వరము: ఐవోడికా నహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోషధిసారసవర్ణన

అమృతగుభ్రపు రక్తమువలన జనించు వాద్యములకు కీరీటుమంటి మందు. ముత్యపున, మచ్చలను, గండమాలను
పుండ్లును, ప్రాంతశోషమును అన్ని విధములకలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన ౩ కకుభ్రకారిణి (36)

కనాదీశాస్త్రిగారి గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైన జడ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను
పోగొట్టును. పీరియండ్లలో పాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారణబంధమును పోగొట్టి రక్తమును
శుభ్రపరుచును. శిశురాలోగ్యమును గలగజేయును. 16 రోజులవర కుండిటకు 4 టోన్సుల బుడ్డిలో అమృతమును.

ప్రాప్తి:— సి. డి. సావంత్. 144. ఫనసవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi. No. 144, No. 2, BOMBAY.

వికభాషాలిపి ప్రశంస

ఇది శిశులకంటి అపారాయ విరచితము
రెం 0-1-0-0 పోస్టల్ ఆర్డరు.
అంధ్రప్రదేశ్ కాకాశాస్త్రాలయము, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు.

అంధ్ర చర్మకళాకాలవిద్యా ప్రవృత్తి.

ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే
ప్రకటించినది. రెం 0-4-0-0 పోస్టల్ ఆర్డరు.
అంధ్రప్రదేశ్ కాకాశాస్త్రాలయము, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు.

శ్రీ మంతుల కొక హెచ్చరిక

పూర్వముగా దేహపటుత్వమును కలిగియున్నారా?
తేనివో మాడిక్కు మిగిలిన ఆహార భోజనమును వాడిమాడండి
అమితవ్యము నేతిగలిగిన బలహీనత, చునోవికారము,
నరపటుత్వము లేని మున్నగునవి యే కారణములచే గలిగిన
వయోకను సతే దీనివలన స్వస్థత జెందును అకాల శ్మశ్మి
మును రానిక పురుషుల పరిపూర్ణ యౌవనములచేయును.
చెగ్గులమును పోగొట్టి దృఢకాయుల జేయును. క్రొత్తరక్త
ముద్రమిచ్చి, ఉత్సాహము కలిగించి నూతన పురుషునిజేయును.
గొప్పవిలువగల మూలకలచేసిధము చేయుచున్నది 48 మాత్రలు
గల డబ్బి రు 10-0-0 మాత్రమే. పోస్టల్ ఆర్డరు.
శిశుక డబ్బానుగొని వాడి, దాని చతుర్మూలమును పలుము
లను పరిశీలించును. అనేక మందులు పనిచేసని డబ్బా ని
ప్రభావతిగాంచినది. ప్రత్యేక నిర్మాతలు,
మాడిక్కు మ్యానుఫ్యాక్చరరు కంపెనీ,
(863) 886 మెయిన్ స్ట్రీటు మకాం పూనా.

MADIX MANUFACTURING Co.,
(Dept 36, MAIN STREET, Camp, POONA)

శ్రీ మహాంధ్ర బ్రహ్మాండ పురాణము

(పద్య కావ్యము)

వ్యాసమహర్షి విరచితములగు పదునెనిమిది పురాణము
లలో నిదియొకటి. ప్రపంచమెట్లు పుట్టిందో? కలశేషము లేల
లిగి? అచారవ్యవహారము లెట్లుమాటి? ఈ మొదలగు
విషయము లెన్నియో యందు స్పష్టముగ వివరింపబడియున్నవి.
గొప్పచారిత్రాంధ్రమునై మంచి యభిప్రాయమునిచ్చియున్నది.
శ్రీలి మిగుల సులభము. 900 పుటలు అత్యుత్తమ ప్రతిభాత
మున్నది. రెం 5-0-0. కర్రలు నేతే.

శ్రీ మహాంధ్ర లలితోపాఖ్యానము

శ్రీలి:— సులభము, మృదుమధురము, భావగర్భితము
8000 పద్యములకలపు. మంచికాగితములనై అచ్చు. కాగిత
జ్ఞంకు ధర రు 1.8-0. పోస్టల్ ఆర్డరు చేయ.
(862) జనమంచి శేషాద్రిశర్మ
తెలుగుపండితుడు, మునిసిపల్ స్కూలు, కడప.

శ్రీ కాళయక్తి సంవత్సరాది సంచిక.

పింగళినామ సంవత్సరము నందు సగము
భాగము గతించినది. ఇప్పటి నుండియును ప్రయ
త్నములుజరిగినగానికాళయక్తి సంవత్సరాదిసంచిక
సకాలమున వెలువడుట కవకాశములు గలుగవు.
కాగితముల కపారమైన కఠ వేర్పడిన యీ సమ
యమునందు సంవత్సరాది సంచికను ప్రచురిం
చుట దుస్సరముగ నున్నది. దేశభక్తులు భాషాభి
మానులు సంవత్సరాది సంచిక యందు ప్రచు
రించుటకు దగిన వ్యాసములను చిత్రపటములను
అక్టోబరు మాసాంతమునకు అంధ్రప్రత్రికాకార్యాల
యమునకు జేరునటులు పంపి సంచికోప
యోగమును విస్తరింప జేయుటకును మా ప్రయ
త్నములను సఫలము చేయుటకును ప్రార్థితులు.
వ్యాసము లతిదీర్ఘములు గాకను చిన్నవిగ
నుండుట సమంజస మని వ్యాసలేఖకులకు
విన్నవించుచున్నాము. ఇంతవరకు ప్రచురితము
లుగాని ప్రసిద్ధపురుషులయొక్కయు మహాసలముల
యొక్కయు చిత్రపటములను పంపుటకు సవిన
యముగ దేశ భాంధవులు ప్రార్థితులు.

పత్రికాభివత్తి.

కుష్టురోగమున కమూల్యముగు మందు.

ఇది మిగుల హాశ్వత్సరమగు మందు. పది పదునైదు
రోజులు రాయుటవలన తెల్లని మచ్చలు, అట్లుకాక చర్మము
పై మరియేవిధమైన రంగులను నిర్మూలముచేయును. ముఖము
గా నీరోగమునకు బాగ్రతీవీకొను (ఫారెగు) మందిదియే.
దీని వెల టెన్సు 1.8 రూ. 4-6-0. అంచెకూని వేతే.
783] Dr. W. N. Dixit, Merchant, Poona City.